07/10/2021

Η εισήγηση του Μητροπολίτη Μάνης στην Ιεραρχία

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

Την εισήγηση του Μητροπολίτη Μάνης κ. Χρυσοστόμου περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, η σημερινή τέταρτη ημέρα των τακτικών εργασιών της Ιεράς Συνόδου της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Ο Σεβασμιώτατος ανέπτυξε το θέμα: *“Η αξία, η σημασία και η υπακοή εις το Συνοδικόν Πολίτευμα της Εκκλησίας”.*

ΑΚολουθεί ολόκληση η εισήγηση:

Μακαριώτατε ἅγιε Πρόεδρε,

Σεβασμιώτατοι Πατέρες καί ἐν Χριστῷ ἀδελφοί,

Συνοδικοί Σύνεδροι τῆς Σεπτῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,

Ἐν πρώτοις, ἐκφράζω τίς θερμότατες εὐχαριστίες μου εἰς Ὑμᾶς Μακαριώτατε, ὡς καί σ’ ὅλα τά μέλη τῆς προλαβούσης ὑπό ἡμερομηνία 23 Ἰουνίου 2021, Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, γιά τήν τιμή τῆς ἀναθέσεως καί παρουσιάσεως στήν ἐλαχιστότητά μου τοῦ ὕπερθεν σπουδαίου θέματος.

Ὅθεν, ἐντολήν ἱεράν καί ὑψηλήν φέροντες, εἰσηγούμεθα, ὅλως εὐλαβῶς, ἐνώπιον τῆς σεπτῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, τό ἀνατεθέν στήν ταπεινότητά μου θέμα: «Ἡ ἀξία, ἡ σημασία καί ἡ ὑπακοή εἰς τό Συνοδικόν Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας».

ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ

Κατ’ ἀρχήν, ὡς διφυής ὑπόσταση, νομικῶς ὁ ὅρος «Πολίτευμα» ἔχει σχέση μέ μία κοινότητα δικαίου, μ’ ἕνα σύστημα νομικοῦ σχηματισμοῦ, τό ὁποῖο ὀργανώνεται σέ ὡρισμένο χῶρο καί χρόνο, ὡς μέτρο διακυβέρνησης τῶν πολιτῶν, ὡς κρατική ἐξουσία. Τό σύνολο δέ αὐτῶν τῶν κανόνων δικαίου, προβλέπει ἀφ’ ἑνός μέν τή μορφή, ἤτοι τόν τύπο, ἀφ’ ἑτέρου δέ, θέτει τίς βάσεις τοῦ Πολιτεύματος καί καθορίζει καί τήν ἁρμοδιότητα τῶν ὀργάνων μιᾶς πολιτείας.

Ἐδῶ ὅμως, συγκεκριμένα, γίνεται λόγος γιά Συνοδικό Πολίτευμα. Ὄχι ἁπλῶς γιά συνέδριο ἤ συνέλευση ἤ συνεδρίαση, ἀλλά γιά μία ἔννοια πλέον ἰσχυρή, γι’ ἀξίωμα: Σύνοδος καί Πολίτευμα Συνοδικό, ἄλλως γιά Συνοδικότητα.

Τί εἶναι, λοιπόν, Συνοδικό Πολίτευμα, Ἱερό Συνοδικό Πολίτευμα καί προφανῶς τῆς Ἐκκλησίας Πολίτευμα;

Πρός ἀπάντησιν ἐπί τοῦ ἀνωτέρω ἐρωτήματος, θά πρέπει ἀναντίρρητα νά προσφύγουμε στό Ἱερό Εὐαγγέλιο, τόν αἰώνιο λόγο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐκεῖ εὑρίσκεται, ἄλλωστε, ἡ βασική δομή αὐτῆς τῆς θείας οἰκοδομῆς, τοὐτέστιν τῆς Ἐκκλησίας.

Τό θεμελιῶδες καί πρωταρχικό βιβλικό χωρίο, στό ὁποῖο ἐρείδεται τό Συνοδικό Πολίτευμα εἶναι τοῦτο: «Οὗ γάρ εἰσι δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18,20). Δηλαδή, «ὅπου εἶναι δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι δι’ ἐμέ καί διά σκοπούς συμφώνους πρός τό θέλημά μου, ἐκεῖ εἶμαι καί ἐγώ μεταξύ τους διά νά εἰσακούω, ἐμπνέω, ὁδηγῶ καί φυλάττω αὐτούς» (Π.Ν. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό Κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1958, σελ. 336 ἐπ.). Πρόκειται γιά τήν «μυστική» παρουσία τοῦ Χριστοῦ, μέ ὅλη τήν θεία Χάρι Του καί μάλιστα, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Ζιγαβηνός, «οὐκ εἶπε ὅτι ἔσομαι, ἀλλ’ ὅτι εἰμὶ αὐτίκα»

(ὅπ. παρ.) καί βέβαια ἡ φράση «ἐν μέσῳ » δηλώνει τήν θέση Του στό κέντρο αὐτῆς τῆς ἐν Χριστῷ συνάξεως. Τοιουτοτρόπως, ἡ Σύνοδος, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καί μόνον ἐν τῷ ὀνόματι Αὐτοῦ, φανερώνει τήν ζῶσα παρουσία Του καί τυγχάνει Σύνοδος Ἱερά καί συγκροτεῖ Πολίτευμα Συνοδικό. Ἡ πραγμάτωση βέβαια αὐτή τῆς Συνόδου, προϋποθέτει σαφῶς τήν συνέργεια τῆς θείας Χάριτος καί τήν ἐλεύθερη βούληση πάντων τῶν Ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι κατά τόν θεοφόρον Ἰγνάτιον ἀποτελοῦν «τύπον» καί εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ἤ καί αὐτοῦ τοῦ Πατρός (Ἐπιστ. Μαγν. 3,2).

Περαιτέρω, «Ἐκκλησία, συστήματος καί συνόδου ἐστίν ὄνομα», θά γράψει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος (Εἰς τόν 149ο Ψαλμό, PG 55, 493). Δηλαδή, «τό Συνοδικόν Πολίτευμα ἀνήκει εἰς τήν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας» (Ἰω. Καρμίρη, Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία Ἀθηνῶν, 1973, σελ. 521 ἐπ.) καί οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκάλυψη αὐτῆς εἶναι ἡ εὐχαριστιακή σύναξη, ἡ Θεία Εὐχαριστία καί ὄχι βέβαια οἱαδήποτε σύναξη, ἀλλ’ ἡ Εὐχαριστία ὡς « ἡ ὑψίστη ἔκφραση τῆς Ἐκκλησίας ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἰω. Ζηζιούλα, Ἡ ἑνότης τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καί τῷ Ἐπισκόπῳ κατά τούς τρεῖς πρώτους αἰῶνας, Ἐν Ἀθήναις 1990, σελ. 9 καί 59). Τήν μία δέ αὐτή Θεία Εὐχαριστία, προσφέρει, ὁ προεστώς αὐτῆς, ὁ Ἐπίσκοπος, στό πρόσωπο τοῦ ὁποίου, ὡς «εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ» ἔχουμε τήν ἑνότητα τῆς «καθολικῆς Ἐκκλησίας».

Ἀφετηρία, λοιπόν, καί κέντρο ὁ θεσμός αὐτός, τό Συνοδικό Πολίτευμα, ἔχει τήν ἑνότητα τοῦ πληρώματος στήν Θεία Εὐχαριστία μέ προεστῶτα τόν Ἐπίσκοπο.

*

Συνέπεια τῆς ἰδιότητος τοῦ Ἐπισκόπου ὡς προεστῶτος τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως, εἶναι καί ἡ δυνατότητα τῆς μετοχῆς του στή Σύνοδο. Αὐτό συνιστᾶ τό καλούμενο Συνοδικό Πολίτευμα. Ἔτσι, ἡ Σύνοδος, εἶναι βασικός ἐκκλησιολογικός θεσμός καί ἀποτελεῖ τό ἀνώτατο ὄργανο διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας (ὁ ὅρος «ὄργανο διοικήσεως» ὑπό τήν νομική ἀλλά κυρίως ὑπό πνευματική ἔννοια) καί κατ’ ἀκολουθίαν ἔχουμε τήν δυνατότητα καί ὁρίζουμε ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τυγχάνει συνοδικό καί εἰδικότερα ἐπισκοπο – συνοδικό. Ὁ 5ος κανών τῆς Α’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύει, ἐν προκειμένῳ, πολύ χαρακτηριστικά: «Κοινῇ πάντων τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένων τὰ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα ἐξετάζηται» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα τῶν θείων καί ἱερῶν Κανόνων, τόμ. Β’, Ἀθήνησιν, 1852, σελ. 124 ἐπ.).

Ἡ Ἐκκλησία, συνεπῶς, λειτουργεῖ συνοδικῶς καί μέ τό Συνοδικό της Πολίτευμα ἐπιτυγχάνεται ἡ αὐθεντική διακυβέρνησή της.

*

Ἀβιάστως ἐξάγεται καί τό συμπέρασμα ὅτι ἄλλο τό πολίτευμα ἑνός κράτους καί

ἄλλο τῆς Ἐκκλησίας. Ὑφίσταται μία σαφής διάκριση. Ὡς ἐπίσης ἄλλοι εἶναι οἱ σκοποί τοῦ Κράτους καί ἄλλοι, τελείως διαφορετικοί, τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία, ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ὡς θεοσύστατος ὀργανισμός ἔχει σκοπόν τήν «οἰκοδομήν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4,12), τόν «καταρτισμὸν τῶν ἁγίων» (ὅπ. παρ.), καί γιά τούς λόγους αὐτούς «ἐξυπηρετεῖ», διακονεῖ, ἔχει ὡς ἀποστολή της, τήν «μέλλουσαν πόλιν», ὄχι τήν «ὧδε μένουσαν» (Ἐφεσ. 2,19) καθώς θά πεῖ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος, «ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει» (Φιλιππ. 3,20).

Ἡ πνευματική αὐτή ἐξουσία τῶν Ἐπισκόπων, τῶν συγκροτούντων τό Συνοδικό Πολίτευμα δέν πηγάζει ἀπό κάποια ἀρχή τοῦ κράτους, ἀλλά ἀπό τόν Ἴδιο τό Θεό. Καί ὅταν ἀναφέρουμε πνευματική ἐξουσία, αὐτή ἔχει τήν ἔννοια τῆς διακονίας, ὡς εἶπεν ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος πρός τούς μαθητές Του: «Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καί οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται˙ ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ’ ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος καί ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν» (Λουκ. κβ’, 25-26). Ἔπειτα, Ἐκεῖνος εἶναι τό αἰώνιο πρότυπο, ὁ Ὁποῖος «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν» (Μάρκ. ι’, 45).

Πάντοτε δέ ὑπό τό φῶς τῆς θείας Ἀποκαλύψεως φωτίζεται καί διαφωτίζεται τό ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καί Κράτους. Καί τοῦτο, διότι ἀπό τήν μία πλευρά ὑπάρχει τό θεανθρώπινο καί αἰώνιο, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μόνον τό ἀνθρώπινο καί παροδικό. Ἀπό τήν μία πλευρά ἡ ὑπερφυσική, ἡ τῆς ψυχῆς πραγματικότητα καί ἀπό τήν ἄλλη ἡ φυσική ἐξωτερική τάξη. Ἡ οὐσιώδης διαφορά μεταξύ Ἐκκλησίας καί Κράτους, ὡς πρός τήν προέλευση, τήν οὐσία καί τόν σκοπό πού ἀποτελεῖ τόν κύριο ἄξονα τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἐδράζεται στήν τοῦ Κυρίου διακήρυξη «ἡ βασιλεία ἡ ἐμή οὐκ ἐστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου (Ἰω. ιη’, 36). Αὐτή ἡ ἀρχή εἶναι ἡ προμετωπίδα τῆς λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας.

Βασικό ἐξ ἄλλου ἀξίωμα τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τυγχάνει, ἐκτός ἀπό τήν ἰσότητα τῶν μελῶν, καί τό πνεῦμα τῆς ἑνότητας. Ἔτσι ἔχουμε τήν ὕπαρξη τῆς ἀρχῆς τῆς ὁμοφωνίας ἤ τῆς πλειοψηφίας. Ὁ 6ος κανών τῆς Α’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου διακελεύει συγκεκριμένα: «Ἐάν μέντοι τῇ κοινῇ πάντων ψήφῳ, εὐλόγῳ οὔσῃ καὶ κατὰ κανόνα ἐκκλησιαστικόν, δύο ἤ τρεῖς δι’ οἰκείαν φιλονεικίαν ἀντιλέγωσι, κρατείτω ἡ τῶν πλειόνων ψῆφος» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β’, σελ. 128. Ἐπίσης τά ἴδια διακελεύει καί ὁ 19ος κανών τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ Συνόδου. (ὅπ. παρ. τόμ. Γ’, σελ. 460-461). Ὡστόσο, εἶναι ἀπαραίτητο, ἡ Σύνοδος νά ἐκφράζει τήν κοινή ἐκκλησιαστική συνείδηση – συναίνεση ἀπό τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο καταφαίνεται ἐναργέστερα στίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ὅπου ἐκφράζεται ἡ Ἐκκλησία «ἐν συνόλῳ», ἡ ὅλη Ἐκκλησία, καί γι’ αὐτό ἀποκαλεῖται

ἀλάθητη καί βέβαια ἡ Σύνοδος αὐτή δέον ὅπως ἀναγνωρισθεῖ ὡς Οἰκουμενική, πάντοτε δέ, συμφωνοῦσα καί μέ τίς προγενέστερες (Οἰκουμενικές Συνόδους). Εἶναι πολύ χαρακτηριστικές οἱ πατερικές διακηρύξεις Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὡς: «Τούτων τοίνυν οὕτως ὁμολογηθέντων, ἃ καὶ παρελάβομεν ἐκ τῆς θείας Γραφῆς καὶ τῆς τῶν Ἁγίων Πατέρων διδασκαλίας» (Ἀπόφασις Ε’ Οἰκ. Συνόδου ιδ’, Βλ. Ἰω. Καρμίρη, Τά Δογματικά καί Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὀρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἐν Ἀθήναις 1960, σελ. 197). «Ἑπόμενοί τε ταῖς ἁγίαις καί οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις…» (Στ’ Οἰκ. Σύνοδος, ὅπ. παρ. σελ. 223).

Εἶναι, ἐπίσης, χαρακτηριστικό ὅτι: «Ὑπέρ τήν ὀργανικήν βαθμίδα καί ἀνωτάτην ἀρχήν τῆς διοικήσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἥτις εἶναι ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἡ γνησία ἐκκλησιαστική συνείδησις ἔχει τήν δύναμιν τῆς ὁριστικῆς ἀποφάσεως ἐπί τοῦ οἰκουμενικοῦ κύρους ἐκείνης, χωρίς αὕτη νά ἀποτελῇ ὀργανικήν τινα ἀνωτέραν τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀρχήν» (Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, τόμ. Θ’, 1953 – 1954, σελ. 58-59).

Γι’ αὐτό καί εἶναι πασιφανής ἡ ἀπόρριψη καί ἀποδοκιμασία Συνόδων, ὅταν καταστρατηγεῖται ἡ συνοδική συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, τό ὅλον Συνοδικόν Πολίτευμα, ὡς οἱ γνωστές ἀπό τήν ἐκκλησιαστική ἱστορία Σύνοδοι, ἤτοι: ἡ «ἐπί Δρῦν» (403), ἡ ἐπωνομασθεῖσα «Ληστρική» (Ἔφεσος 479) καί ἡ τῆς Φερράρας (1438) – Φλωρεντίας (1439).

Καί βέβαια, εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι καί τό Κράτος πρέπει ἀρκούντως νά πεισθεῖ καί ὁ λαός νά κατηχηθεῖ, ὅτι αὐτό τό Συνοδικό Πολίτευμα, ἄλλως ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας, τυγχάνει ἀρχαιότατος ἱερός θεσμός καί κατά συνέπειαν, δέν θά πρέπει νά λησμονεῖται, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει πρό τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, μ’ ὅ,τι αὐτό σημαίνει στή βαθύτερη ἔννοιά του, ὡς ἐπί παραδείγματι, μηδαμῶς ἔχει θέση τό κράτος, ἐπί ἀποκλειστικῶς πνευματικοῦ χαρακτῆρος ζητημάτων, δηλαδή εἴσοδο στά «interna corporis» τῆς Ἐκκλησίας (τά εἴσω, sacra interna). Ἐνδεικτικά δέ ἀναφέρουμε τό προσφάτως ἀνακῦψαν ζήτημα περί τοῦ τρόπου μεταδόσεως τῆς Θείας Κοινωνίας στούς πιστούς, τό ὁποῖο εἶναι ἀμιγῶς λατρευτικό θέμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ὑφίστανται ὅρια καί αὐτά, ἡ δεοντολογία ἐπιτάσσει, ὅπως τηροῦνται. Ο Ἰ. Χρυσόστομος ἐξόχως τό ὑπογραμμίζει φέροντας τό παράδειγμα τοῦ Ὀζία: «Οὗτος ὁ Ὀζίας βασιλεύς ἦν, καί ἀνήρ δίκαιος, καί πολλοῖς κομῶν τοῖς κατορθώμασιν˙ ἀλλ’ ὕστερόν ποτε εἰς ἀπόνοιαν ἦλθεν, εἰς ἀπόνοιαν, τήν μητέρα τῶν κακῶν, εἰς ἀλαζονείαν, τήν θορύβων γέμουσαν, εἰς ὑπερηφανίαν, τήν ἀπώλειαν τοῦ διαβόλου. Οὐδέν γάρ ἀπονοίας χεῖρον… Ἀλλ’ ὁ Ὀζίας οὗτος βασιλεύς ὤν καί τό διάδημα περικείμενος….εἰσῆλθεν εἰς τό ἱερόν. Καί τί φησιν; Εἰσῆλθεν εἰς τά ἅγια τῶν

ἁγίων, καί λέγει, βούλομαι θυμιᾶσαι. Βασιλεύς ὤν ἱερωσύνης ἀρχήν ἁρπάζει. Βούλομαι, φησί, θυμιᾶσαι, ἐπειδή δίκαιός εἰμι. Ἀλλά μένε ἔσω τῶν οἰκείων ὅρων˙ ἄλλοι ὅροι βασιλείας, καί ἄλλοι ὅροι ἱερωσύνης» (Εἰς τό ρητόν τοῦ προφήτου Ἡσαΐου τό λέγον «Ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ», P.G. 56, 124-126).

Ἄλλωστε ἱστορικῶς εἶναι ἀποδεδειγμένο ὅτι τά πολιτειακά συστήματα μέ τά ὁποῖα διακυβερνῶνται τά διάφορα κράτη, μεταβάλλονται. Ἐξακολουθεῖ νά ὑφίσταται «ἡ ἀνακύκλωσις τῶν πολιτειῶν» γιά τήν ὁποία γράφει, ὁ ἱστορικός τῆς ἀρχαιότητος Πολύβιος. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως ἐκ τῆς συστάσεώς της καί ὡς Θεόδμητον Καθίδρυμα μένει στόν αἰῶνα καί «πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16,18). Καί ὡς λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος «πέτραν τὴν Ἐκκλησίαν ἐκάλεσε δεχομένην κύματα καὶ μὴ σαλευομένην» (P.G. 52, 807).

Ἐννοεῖται βέβαια, ὅτι ἡ θεοίδρυτος Ἐκκλησία καί στή συνέχεια τό Συνοδικό της Πολίτευμα οὐδαμῶς ἔχει ἀνάγκη προστασίας ἤ συμμαχίας τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς προκειμένου νά λειτουργήσει ὡς τό ζωντανό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ καί πραγματώσει τήν σωτήρια θεία ἀποστολή, τήν «καινήν καί τελείαν» κοινωνία τοῦ Θεοῦ μετά τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Ἐκκλησία δέν παύει νά ἐπαναλαμβάνει τό «Κύριε ἐλέησον», ἐνῶ τό κράτος ἐπαναλαμβάνει τό «ὅ,τι ἐπιτάσσει ὁ νόμος». Ἡ Ἐκκλησία βλέπει τά πράγματα «θεολογικῶς», τό κράτος τά βλέπει «ἐνδοκοσμικῶς».

*

Περαιτέρω, ὡς ἀρχή τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἤ συστήματος διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦνται καί ἡ ἐκλογή τοῦ Ματθίου (Πράξ. 1,15 ἐπ.) καί ἡ ἐκλογή τῶν ἑπτά διακόνων (Πράξ. 6,2 ἐπ.) (Ἰω. Καρμίρη, Ὀρθόδοξος Ἐκκλησιολογία, Ἀθῆναι 1973, σελ. 653). Ὡστόσο, πρότυπον καί ὑπόδειγμα πάσης Συνόδου στάθηκε ἡ συγκληθεῖσα ἐν Ἱεροσολύμοις Σύνοδος, ἡ ἀποκαλουμένη «Ἀποστολική Σύνοδος». Ὡς εἶναι γνωστόν, τό ζήτημα, τό ὁποῖο προκάλεσε τήν σύγκληση τῆς Συνόδου αὐτῆς, ἦταν ὁ τρόπος ὑποδοχῆς τῶν ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ κόσμου ἐρχομένων στήν Ἐκκλησία, ἀναφορικῶς μέ τήν τήρηση τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου καί εἰδικότερα τό ἔθος τῆς περιτομῆς. Ἀξίζει, ὅμως, στό θέμα αὐτό, νά ἐπιμείνουμε περισσότερον, εἰδικότερα στά τῆς συγκλήσεως τῆς Ἀποστολικῆς αὐτῆς Συνόδου, σέ μερικά δηλαδή σημεῖα, ἐξόχως χαρακτηριστικά γιά τήν ὅλη εἰσήγησή μας, ὡς ἀναφέρει τό βιβλίο τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» (Πράξ. ιε’, 1-32).

Πρῶτον, τό θέμα τῆς ἀποδοχῆς τῶν ἐξ ἐθνῶν εἶχε δημιουργήσει πρόβλημα μεταξύ τῶν χριστιανῶν καί μάλιστα ἔφερε διάσταση ἀπόψεων, φιλονικία καί μεγάλη συζήτηση. Οἱ μέν ἔλεγον ὅτι οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοί ἄνευ τῆς τηρήσεως, ἐν

προκειμένῳ, τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, δέν δύνανται νά σωθοῦν καί εἶναι ἀληθές ὅτι οἱ Ἀπόστολοι Βαρνάβας καί Παῦλος δίδασκαν τήν ἀπαλλαγή. Ἀπεφασίσθη ὅμως ἡ σύγκληση τῆς Συνόδου πρός ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος (Πράξ. ιε’, 2). Κατ’ ἀκολουθίαν, καταδεικνύεται ὅτι καί στόν ἐκκλησιαστικό χῶρο, γιά τό ὑπάρχον ἀνθρώπινο στοιχεῖο, πάντοτε ἀναφύονται ζητήματα, τίθενται ἐρωτήματα καί ὑπάρχουν διχογνωμίες.

Δεύτερον, «συνήχθησαν οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου» (στίχ. 6). Δηλαδή, δέν ἀδιαφόρησαν γιά τό πρόβλημα, ἀλλά πραγματοποίησαν σύνοδο, «ἰδεῖν περί τοῦ λόγου τούτου», μέ σκοπό τήν σύσκεψη καί ἐξέταση τοῦ ἀναφανέντος ζητήματος.

Τρίτον, «πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρός αὐτούς» (στίχ. 7). Δηλ. διεξήχθη πολλή συζήτηση. Ἀκούσθηκαν πολλές ἀπόψεις καί γνῶμες. Ἐδῶ διαφαίνεται τό δημοκρατικόν πνεῦμα τῆς ὅλης Συνόδου. Καί βεβαίως λόγο σημαντικό εἶχε ὁ πρωτοκορυφαῖος Ἀπ. Πέτρος. Μετά ἀπό αὐτόν, προσέτι, μίλησαν οἱ Βαρνάβας καί Παῦλος (στίχ. 12).

Τέταρτον, στόν στίχο 13, ἀναφέρουν οἱ «Πράξεις» ὅτι: «Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτούς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων». Ἀφοῦ ἔγινε μακρά συζήτηση, τελευταῖος, ἔλαβε τόν λόγο καί ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὁ καί Ἐπίσκοπος τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἐκκλησίας καί κατά πᾶσαν πιθανότητα καί πρόεδρος τῆς Συνόδου, ὁ καί ἀδελφόθεος τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος καί συνήγαγε τό τελικό συμπέρασμα. Ὁ λόγος του εἶναι στούς στίχους 14 – 21.

Πέμπτον, στόν στίχο 22 τό ἱερό κείμενο ἀναφέρει: «Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν…». Στό σημεῖο αὐτό, ἀξίζει νά ἐπισημάνουμε τήν φράση «σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ». Ἔχουμε δηλαδή στήν Ἀποστολική Σύνοδο συμμετοχή τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων ἀλλά καί παρουσία τῶν χριστιανῶν. Μέ ἄλλους λόγους θά λέγαμε ὅτι ἔχουμε μία συμπορεία ἐν Κυρίῳ, ἀποστόλων, πρεσβυτέρων καί λαϊκῶν στήν Σύνοδο αὐτή, ὅπου παρουσιάζεται μία ἐναρμόνιση ἀλλά καί διάκριση θέσεων, λειτουργημάτων καί διακονημάτων. Ἐδῶ, στό ρῆμα «ἔδοξε», διαπιστώνουμε τήν ὑπευθυνότητα τῆς ἀποφάσεως τῶν ἀποστόλων καί τῶν πρεσβυτέρων καί στήν φράση «σύν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ» τήν συνένωση τοῦ λαοῦ, ἔτσι ὥστε νά εἶναι ἀπόφαση – ἀπόφανση τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Αὐτή ἡ θέση καθίσταται ἐναργέστερη ἀργότερα, ὅταν θαυμάσια διατυπώνεται στίς «Διαταγές τῶν Ἀποστόλων» διά Κλήμεντος, σέ χρόνους ὅπου ἔχει πλέον διαμορφωθεῖ ὁ ὅρος «Ἐπίσκοπος». Γράφουν οἱ «Διαταγές τῶν Ἀποστόλων»: «Ὁ ἐπίσκοπος, ὡς τέκνα τοὺς λαϊκούς ἀγαπάτω, θέλγων καὶ θερμαίνων τῇ σπουδῇ τῆς ἀγάπης ὡς ὠὰ εἰς περιποίησιν νοσσίων ἤ ὡς νοσσία ἀγκαλιζόμενος εἰς περιποίησιν ὀρνίθων, πάντας

νουθετῶν, πᾶσι τοῖς πληκτισμοῦ ἐπιδεομένοις ἐπιπλήσσων, ἀλλά μὴ πλήσσων ὑποπιέζων εἰς ἐντροπήν, ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνατροπήν, νουθετῶν εἰς ἐπιστροφήν, ἐπιτιμῶν εἰς διόρθωσιν καὶ εὐθύτητα πορείας» (ΒΕΠ, τόμ. 2, σελ. 25). Καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος γιά τόν λαό, τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, θά γράψει: «Ὑμᾶς μακαρίζω, τούς ἐγκεκραμένους αὐτῷ (τῷ ἐπισκόπῳ), ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ καί ὡς Ἰησοῦς Χριστός τῷ πατρί, ἵνα πάντα ἐν ἑνότητι σύμφωνα ᾖ» (Ἐπιστ. Ἐφεσ. 5,1).

Ἀργότερα, μετά ἀπ’ αὐτή τήν Ἀποστολική Σύνοδο, ἕνεκεν τῶν κατά καιρούς ἀναφυομένων αἱρέσεων καί γενικότερα πεπλανημένων διδασκαλιῶν, θεωρήθηκε ἀναγκαία, ἡ σύγκληση πολλῶν συνόδων ἐπισκόπων, προκειμένου νά ὑπάρξει ὁμοφωνία τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας. Προσέτι, κατά τήν μεταποστολική ἐποχή ἔχουμε καί Συνόδους τῶν πλησιοχώρων ἐπισκοπῶν εἴτε γιά χειροτονίες νέων ἐπισκόπων εἴτε γιά ἐπίλυση ἄλλων πρακτικῶν θεμάτων. Τόν 3ο πλέον αἰῶνα ἔχει ἐπικρατήσει ὁ θεσμός τῶν τοπικῶν συνόδων, ἀπό δέ τοῦ 4ου αἰῶνος συγκαλοῦνται καί Οἰκουμενικές Σύνοδοι (Βλ. Στυλ. Παπαδοπούλου, Πατρολογία Β’, Ἀθήνα 1990, σελ. 38-39). Ὅσον ἀφορᾶ δέ, τήν συμμετοχή στίς Συνόδους πλήν τῶν Ἐπισκόπων καί ἄλλων κληρικῶν ἤ λαϊκῶν ὡς ἔχει καταγραφεῖ, ἡ συμμετοχή τῶν τελευταίων (πρεσβυτέρων – διακόνων – λαϊκῶν) εἶχε σχέση μόνον μέ τίς προσυνοδικές καί ἐξωσυνοδικές διασκέψεις ἤ διεργασίες. Τό δικαίωμα τῆς ἀποφασιστικῆς γνώμης καί ψήφου τό εἶχαν μόνον οἱ Ἐπίσκοποι. (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, Ἀθῆναι 1992 τόμ. Α’, σελ. 452-456).

Ὡς εἶναι δέ γνωστόν, στό διάβα τῶν αἰώνων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, διεμορφώθησαν διάφορες κατηγορίες Συνόδων, εἴτε ἐξ ἐπόψεως συμμετοχῆς τῶν Ἐπισκόπων, ἤτοι: Οἰκουμενικές, Τοπικές, Πανορθόδοξες, Μητροπολιτικές ἤ Ἐπαρχιακές, εἴτε ἐξ’ ἐπόψεως συγκλήσεως καί χρονικῆς διαρκείας σέ διαρκεῖς καί περιοδικές, ἤτοι: Τακτικές καί ἔκτακτες. Δέν χρειάζεται ἐν προκειμένῳ, νά ἀναφέρουμε καί ἄλλες μορφές Συνόδων, οἱ ὁποῖες ἐμφανίστηκαν στό προσκήνιο τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. (Βλ. Βασ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, Ἀθῆναι 1990, σελ. 98 ἑπ. – Σπ. Τρωϊάνου, Παραδόσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα 1984, σ. 181 – 186, – Παν. Μπούμη, Κανονικόν Δίκαιον, Ἀθήνα 1988, σελ. 200-218, – Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, Ἀθῆναι 1992, σελ. 190 – 194).

*

Στό σημεῖο ὅμως αὐτό θεωροῦμε σκόπιμο ν’ ἀναφέρουμε ὅτι γιά τό Συνοδικό Πολίτευμα, τήν Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, γίνεται λόγος ἀφ’ ἑνός μέν στόν ὑπέρτατο νόμο, τό Σύνταγμα (ἰσχῦον Σύνταγμα 1975/1986/2001), ἀφ’ ἑτέρου δέ στόν Νόμο τοῦ Κράτους, τόν Καταστατικό Χάρτη τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς εἶναι γνωστόν, στό Σύνταγμα καί εἰδικότερα, στό ἄρθρο 3, ὅπου ρυθμίζονται οἱ σχέσεις μεταξύ Ἐκκλησίας καί Πολιτείας, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἀναφέρεται ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη

Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος «...εἶναι αὐτοκέφαλη, διοικεῖται ἀπό τήν Ἱερά Σύνοδο τῶν ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερέων καί ἀπό τήν Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο πού προέρχεται ἀπό αὐτή καί συγκροτεῖται ὅπως ὁρίζει ὁ Καταστατικός Χάρτης τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήρηση τῶν διατάξεων τοῦ Πατριαρχικοῦ Τόμου τῆς κθ’ (29) Ἰουνίου 1850 καί τῆς Συνοδικῆς Πράξης τῆς 4ης Σεπτεμβρίου 1928».

Περαιτέρω, μέ τό ὑπ’ ἀριθμ. 146 τῆς 31ης Μαΐου 1977, Φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως δημοσιεύθηκε ὁ Νόμος 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». Ὁ Νόμος αὐτός εἶναι πολύ σημαντικός καί θεσμοθετεῖ τήν ὅλη κανονική τάξη στήν Ἐκκλησία, καί, κατά τήν ταπεινή μας ἄποψη, τυγχάνει, ἀρκούντως ἱκανοποιητικά διατυπωμένος (Βλ. Ἀν. Μαρίνου, Ἐκκλησία καί Δίκαιον, Ἀθῆναι 2000, σελ. 203 – 215) καί κατοχυρώνει τό Συνοδικό Πολίτευμα (ἄρθρο 3 Ν. 590/1977).

Ἔτσι, στό σύγχρονο κρατικό status, ἀλλά καί στόν νομικό πολιτισμό ἔχουμε τήν ὕπαρξη καί τῆς νομικῆς προσωπικότητος τῆς Ἐκκλησίας (ὡς ΝΠΔΔ), ἡ ὁποία ὑφίσταται «κατά πλάσμα δικαίου», τό ὁποῖο δημιουργήθηκε ἀπό τό κοσμικό δίκαιο καί συγκεκριμένα ἀπό τό κράτος, πρός ἐξυπηρέτησιν τῶν διαφόρων πρακτικῶν δραστηριοτήτων τῆς Ἐκκλησίας στό κοινωνικῶς γίγνεσθαι. Αὐτό δέν εἶναι ἀπαραιτήτως κακό, ἐφ’ ὅσον ἡ Ἐκκλησία δρᾶ καί κινεῖται στόν κόσμο καί στόν δημόσιο βίο. Καθίσταται, κατά συνέπειαν, ὑποκείμενο δικαιωμάτων καί ὑποχρεώσεων καί ἔτσι πρέπει νά δοῦμε τήν Ἐκκλησία, ὡς πρός αὐτή τήν πλευρά της, ὡς ἕνα ἴδιο, ἰδιότυπο καί ἰδιόμορφο ΝΠΔΔ, ὡς πρός τίς νομικές σχέσεις της μέ τήν Πολιτεία. Ἀσφαλῶς καί γεννᾶται καί ὑπάρχει μία διαφορά ἀντιλήψεως μεταξύ νόμου καί ἱεροῦ κανόνος, ἤτοι νομιμότητος καί κανονικότητος, ἄλλως ἐννόμου τάξεως τῆς Πολιτείας καί «ἐννόμου» τάξεως τῆς Ἐκκλησίας, καί ἀσφαλῶς θά πρέπει νά ὑπάρχουν περιθώρια συνεργασίας, χωρίς ἀπαραιτήτως νά δημιουργεῖται σύγκρουση, μέ θεμελιώδη βάση τίς βιβλικές ρήσεις: «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ’, 21) καί «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἤ ἀνθρώποις» (Πράξ. ε’, 29).

Πάντα ταῦτα, ἀποτελοῦν μέγιστα εὐεργετήματα, τόσον γιά τήν Ἐκκλησία, ὅσο καί πολύ περισσότερο γιά τό Κράτος. Τοιουτοτρόπως ἔχουμε νομιμότητα καί κανονικότητα, δύο παράλληλους δρόμους πρός τήν ἐπίτευξη τῆς εὐταξίας τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν. (Ἀν. Μαρίνου, Ἐκκλησία καί Δίκαιον, ὅπ. παρ., σελ. 216 ἐπ.).

Ἡμεῖς, στέργομεν ἐκθύμως τά ἰσχύοντα αὐτά νομοθετήματα τόσον τά ἄρθρα τοῦ Ἑλληνικοῦ Συντάγματος ὅσον καί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καί ὀφείλουμε, κατά τήν ταπεινή μου ἄποψη, νά τά διαφυλάξουμε στούς χαλεπούς, ἀσταθεῖς καί ἀβεβαίους τούτους καιρούς, τούς ὁποίους διερχόμεθα.

*

Συνελόντ’ εἰπεῖν, οὐσιῶδες ἐκκλησιολογικό γνώρισμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τό ἀρχαιοπαράδοτο Συνοδικό Πολίτευμα. Φωνή δέ τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἱεραρχία. Ἡ δέ τοπική Ἐκκλησία, ὡς Καθολική Ἐκκλησία, ὁμιλεῖ πάντοτε ἐπίσημα καί ἐκασταχοῦ μέσω τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καί μόνο.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω, καταδεικνύεται ἡ βιβλική, πατερική (θεολογική καί ἐκκλησιολογική), ἱστορική καί νομική κατοχύρωση τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος.

Η ΑΞΙΑ

Καί ἐρχόμεθα νά ἐξετάσουμε τήν λέξη «ἀξία», ἡ ὁποία συνοδεύει τό Συνοδικό Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας. Δηλ. πόθεν ἡ ἀξία του; Σέ τί συνίσταται ἡ ἀξία τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος; Πρόκειται γιά ἕνα εὔλογο ἐρώτημα. Ποῖος δίδει ἀξία στό Συνοδικό Πολίτευμα; Ἐμεῖς, οἱ συγκροτοῦντες τήν Ἱ. Σύνοδο Ἱεράρχες; Ὁ νόμος; Ἡ ἱστορία; Ἄλλοι ἐξωγενεῖς παράγοντες; Ὄχι βέβαια. Ἄλλο εἶναι τό πρόσωπο, τό ὁποῖο δίδει τήν πλήρη, τήν ὁλοκληρωμένη ἔννοια τῆς ἀξίας τῆς Συνόδου. Καί τό πρόσωπο αὐτό, εἶναι τό τρίτο Πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἶναι τό Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἴσως ἀκούγεται παράδοξο. Ὡστόσο, ἐδῶ κρύπτεται ἡ ἀλήθεια. Καί τοῦτο, καθ’ ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐκφράζει τήν συνεχῆ Πεντηκοστή. Γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Εἰ μή Πνεῦμα παρῆν, οὐκ ἄν συνέστη ἡ Ἐκκλησία˙ εἰ δέ συνίσταται ἡ Ἐκκλησία, εὔδηλον ὅτι τό Πνεῦμα πάρεστι» (Εἰς τήν ἁγίαν Πεντηκοστήν, P.G.50, 459). Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία καθίσταται ταμειοῦχος τῆς θείας χάριτος. Τό δοθέν Πνεῦμα ἐνοικεῖ διηνεκῶς σ’ αὐτή καί Αὐτό διδάσκει στήν Ἐκκλησία «πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰω. 16, 13). Αὐτό τήν κυβερνᾶ «διαιροῦν τὰ χαρίσματα» (Α’ Κορ. 12, 4.11) καί Αὐτό, τήν ζωοποιεῖ (Γ. Γαλίτη, Ἑρμηνευτικά τῆς Καινῆς Διαθήκης, Θεσσαλονίκη 1984, σελ. 428).

Ὡραιότατα τονίζει τήν ἐπιστασία καί ἐπιχορηγία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής καί γράφει: «Τῇ Εκκλησίᾳ δεδώρηται ὁ κατὰ φύσιν ἔχων τὸ Πνεῦμα (ὁ Χριστός) τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ὡς Θεός... Τό γάρ Πνεῦμα τό ἅγιον... τῇ λυχνίᾳ τουτέστι τῇ Ἐκκλησίᾳ καθάπερ λύχνος τὰς οἰκείας ἐνεργείας δωρούμενον, λύχνου γὰρ τρόπον τὸ σκότος λύοντος, πᾶσα τοῦ Πνεύματος ἐνέργεια τὴν πολύτροπον γένεσιν τῆς ἁμαρτίας ἐξωθεῖσθαι τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπελαύνειν πέφυκε»(Πρός Θαλάσσιον, Ἐρωτ. ΝΓ’, ΕΠΕ 14Γ, σελ. 268). Καί εἰδικότερα ἀναφέρει: «Ποιεῖται γὰρ ἡ μὲν σοφία τῆς ἀνοίας ἀναίρεσιν, ἡ δὲ σύνεσις τῆς ἀνεπιγνωμοσύνης ἀφαίρεσιν, ἡ δὲ βουλή τῆς ἀδιακρισίας κατάργησιν, ἡ δὲ ἰσχύς τῆς ἀσθενείας ἐξήλωσιν, ἡ δὲ γνῶσις τῆς ἀγνωσίας ἀφανισμόν, ἡ δὲ εὐσέβεια τῆς ἀσεβείας καί τῆς ἐπ’ αὐτῇ τῶν ἐνεργειῶν φαυλότητος διωγμόν, ὁ δὲ

φόβος τῆς καταφρονήσεως ἀπελαύνει τὴν πώρωσιν. Φῶς γάρ οὐ μόνον τὰ προστάγματα, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνεργήματα τυγχάνει τοῦ Πνεύματος» (ὅπ. παρ.). Τό Πνεῦμα ἐνεργεῖ τά πάντα, ὡς πνεῦμα ἀνακαινίσεως, ζωῆς, ἐλευθερίας, ἐλπίδος, ἀγάπης, θείας χάριτος.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ὅρος «ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ» γιά τήν ἱστορική πραγμάτωση καί συνέχεια τῆς μαρτυρίας τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐγκαθιστᾶ τήν Ἐκκλησία καί συγχρόνως κινεῖ καί ὁδηγεῖ καί τήν ἀνοίγει πρός πάντα ἄνθρωπον. Συγκροτεῖ ὅλον τόν θεσμό τῆς Ἐκκλησίας. Συγκροτεῖ σέ σῶμα τοῦ Χριστοῦ τήν Ἐκκλησία μέ συγκεκριμένα πρόσωπα καί συγχρόνως «ὅπου θέλει πνεῖ καὶ τὴν φωνήν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ’ οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει» (Ἰω. 3,8). Τό Ἅγιο Πνεῦμα δημιουργεῖ τήν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας, προσωποποιεῖ τήν μαρτυρία τοῦ Χριστοῦ καί καλεῖ τούς πάντες στή σωτηρία. Τό βιβλίο τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» ἀναγράφει πολύ χαρακτηριστικές περιπτώσεις ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπου ἀποκαλύπτεται Αὐτό, ὡς ἐντολεύς τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρουμε τίς περιπτώσεις: τοῦ Φιλίππου, ὅπου τό Ἅγιον Πνεῦμα τοῦ λέγει: «Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ» (Πράξ. 8,29), τοῦ Ἀπ. Πέτρου: «Εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα· ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε· ἀλλὰ ἀναστάς κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς» (Πράξ. 10, 19-20) ἤ πρός τήν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιόχειας: «Εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημαι αὐτούς» (Πράξ. 13,2) καί ἀκόμη ἡ περίπτωση «Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορεύεσθαι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτούς τὸ Πνεῦμα» (Πράξ. 16, 6-7).

Πάλιν θά ἀνατρέξουμε στήν Ἁγία Γραφή καί δή στό βιβλίο τῶν «Πράξεων», τό ὁποῖον παραμένει εἰσέτι ἀνοικτό. Καί συγκεκριμένα ἐκεῖ, ὅπου γίνεται λόγος γιά τήν Ἀποστολική Σύνοδο, ὅπως προαναφέραμε, ἀκριβῶς, διότι στόν στίχο ιε’ 28, καταγράφεται μία ἐξόχως βιβλική θεολογική φράση. Γράφουν οἱ «Πράξεις»: «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Δηλ. ἐκρίθη καί ἀπεφασίσθη, γιά τήν ἀποδοχή τῶν μεταστρεφομένων στήν Ἐκκλησία ἐκ τῶν ἐθνῶν, ὡς ὀρθό καί ἀληθές, ἀπὸ τό Ἅγιον Πνεῦμα καί ἀπό τούς Ἀποστόλους, τούς πρεσβυτέρους «σύν ὅλῃ τῇ Ἐκκλησίᾳ». Δηλαδή, τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τό πρῶτον καί ἐμεῖς ἀκολουθοῦμε. Σχολιάζοντας τήν σπουδαιοτάτη δέ αὐτή βιβλική φράση, ὁ Ἱ. Χρυσόστομος γράφει ὅτι: «Ἆρα οὐδὲν ἀνθρώπινον, εἰ Πνεύματι ταῦτα δοκεῖ». Καὶ ἐρωτᾶ ὁ ἱερός Πατήρ: «Καί τίνος ἕνεκεν εἶπον «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι»; Ἵνα μή νομίσωσιν (οἱ ἀποδέκτες) ἀνθρώπινον εἶναι, τὸ δὲ «καὶ ἡμῖν» ἵνα διδαχθῶσι ὅτι καὶ αὐτοὶ (δηλ. οἱ Ἀπόστολοι) ἀποδέχονται τὴν ἀπόφασιν, ὥστε δύο παράγοντες διακρινόμενοι

ἀλλήλων συγκατατίθενται καί συναποφασίζουν» (Ἰω. Χρυσοστόμου, Ὁμιλία ΛΓ’ εἰς τάς Πράξεις, ΕΠΕ 16 Α σελ. 283 ἐπ.).

Ὡς ἀναφέρει δέ ὁ πολιός, ὁ καί τῆς Συνοδικῆς πείρας ἀείφωτος λύχνος, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καρυστίας καί Σκύρου κ. Σεραφείμ, ὁ καί Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας ἡμῶν: «Ἔκτοτε ἡ φράσις «ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι» ἀποτελεῖ προμετωπίδα ὅλων τῶν Συνόδων, πού δέν ἐκφράζει ἕνα τύπον διατυπώσεως κειμένου, ἀλλά ὁμολογίαν πίστεως καί διαβεβαίωσιν θεοπνευστίας τῶν ὅρων καί Κανόνων, ὥστε αὐτοί νά ἀποτελοῦν τήν Ἱεράν Παράδοσιν, τήν ὁποίαν ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία δέχεται Ἰσότιμον καί Ἰσόκυρον τῆς Ἁγ. Γραφῆς» (Βλ. Ἀντιφώνησιν κατά τήν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν τῆς τακτικῆς συνελεύσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς «Ἡ Τακτική Συνέλευσις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (Ἀθῆναι, 1-4 Ὀκτωβρίου 2008), ἔκδ. Κλάδου Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 2009, σελ. 26).

Ἄλλωστε, ἡ περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀναφορά εἶχε πάντοτε πρώτη θέση, μάλιστα μετά τήν κλασική πραγματεία τοῦ Μεγ. Βασιλείου, «Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». (PG τόμ. XXXII, στ. 87-218 καί ἔκδ. Sources Chrétienne, 17). Τῷ ὄντι, πρέπει νά ἐξαρθεῖ ὁ ρόλος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν καθόλου ζωή τῆς Ἐκκλησίας καί στό Συνοδικό Πολίτευμα. Αὐτό παρέχει τήν ἀξία σ’ αὐτό. Χωρίς τό Ἅγιον Πνεῦμα καί τήν αἴσθηση τῆς παρουσίας Του, δέν κάμνουμε τίποτα τό ἐκκλησιολογικό, ἀλλά συνεδριάζουμε καί ἐργαζόμεθα τυπικῶς, ἐγκοσμιοκρατικῶς – κοσμικῶς. Μόνον ἡ παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς δικαιώνει. Δικαιολογεῖ τήν Σύνοδό μας, ὡς Σύνοδο καί ὄχι ἁπλῶς, ὡς κάποια γενική συνέλευση.

Εἶναι, ἐξάλλου, πολύ χαρακτηριστικό καί δέν θά πρέπει νά διαφεύγει τῆς προσοχῆς μας ὅτι καί «αὐτή αὕτη» ἡ Θεία Λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ὅλη πνευματική, ὑπό τήν ἔννοια, ὅτι κατ’ αὐτήν διαρκῶς ἐπικαλούμεθα τό Πανάγιον Πνεῦμα, «ἵνα Τοῦτο ἔλθῃ ἐφ’ ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα καὶ ἐπὶ πάντα τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ». Καί βεβαίως, ἡ ἐπίκληση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι καί γιά ὅλα τά ἄλλα ἱερά Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἐρωτᾶ καί ἀπαντᾶ ὁ Μέγας Βασίλειος ὅτι «ἡ τῆς Ἐκκλησίας διακόσμησις οὐχὶ σαφῶς καί ἀναντιρρήτως διὰ τοῦ Πνεύματος ἐνεργεῖται;» καί προσθέτει τήν ἀπάντηση: «Αὕτη γάρ ἡ τάξις (ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) κατὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ἐκ τοῦ Πνεύματος δωρεῶν, διετάκται» (SC 17, 254).

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τό Ἅγιον Πνεῦμα, ὅταν κατῆλθε κατά τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στήν Ἐκκλησία, πραγματοποιήθηκε ἡ συνένωση τῶν ἐπουρανίων καί τῶν ἐπιγείων, ὡς ἑρμηνεύει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Καί γάρ ἡ φύσις ἡ ἡμετέρα πρό δέκα ἡμερῶν εἰς τόν θρόνον ἀνέβη τόν βασιλικόν καί τό Πνεῦμα τό ἅγιον κατέβη σήμερον πρός τήν φύσιν τήν ἡμετέραν· ἀνήνεγκεν ὁ Κύριος τήν ἀπαρχήν τήν

ἡμετέραν καί κατήνεγκεν τό Πνεῦμα τό ἅγιον. Ἕτερος Κύριος διανέμων τά δῶρα ταῦτα· καί γάρ τό Πνεῦμα Κύριός ἐστι καί διενείμαντο τήν ὑπέρ ἡμῶν οἰκονομίαν Πατήρ καί Υἱός καί Ἅγιον Πνεῦμα» (Εἰς τήν ἁγίαν Πεντηκοστήν, P.G. 50, 456). Διά τοῦτο καί ἦταν καί στήν Ἀποστολική Σύνοδο. Καί αὐτό τό Ἅγιον Πνεῦμα «ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τήν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ» (Πράξ. 20,28). Τό ὑπογραμμίζει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος γράφοντας: «Εἰ μή Πνεῦμα ἅγιον ἦν, ποιμένες καί διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐκ ἦσαν· καί γάρ οὗτοι διά τοῦ Πνεύματος γίνονται, καθώς καί ὁ Παῦλός φησιν. Ἐν ᾧ ἔθετο ὑμᾶς τό Πνεῦμα τό ἅγιον ποιμένας καί ἐπισκόπους» (ὅπ. παρ. 458).

Κεντρική, λοιπόν, εἶναι ἡ θέση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στήν καθόλου Ἐκκλησία καί βέβαια στήν ὅλη διαδικασία τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἀπό τόν Ἱερό Αὐγουστῖνο προσφυῶς ἔχει λεχθεῖ ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι «ἡ ψυχή τῆς Ἐκκλησίας» καί ἐνεργεῖ σ’ αὐτήν ὅ,τι ἐνεργεῖ καί δρᾶ ἡ ψυχή σ’ ὅλα τά μέρη τοῦ σώματος. Ὁ Εἰρηναῖος θά τό διατυπώσει διαφορετικά, ἀλλ’ ἔχει τό ἴδιο νόημα: «Ubi Ecclesia, ibi et Spiritus Dei, et ubi Spiritus Dei, illic Ecclesia et omnis gratia» (Εἰρηναίου, Ἔλεγχος III, 24,1. P.G. 7, 966). Χρέος καί ἔργο μας, ἐπομένως, εἶναι νά ἀφήνουμε τό Ἅγιον Πνεῦμα, Ἐκεῖνο νά ὁδηγεῖ τήν Ἐκκλησία καί ὄχι νά θέτουμε προσκόμματα ἤ νά ἐπιβάλλουμε τό ἴδιον θέλημα.

Κατ’ ἀκολουθίαν, ἐφ’ ὅσον τό Ἅγιον Πνεῦμα παραμένει στήν Ἐκκλησία, εἶναι ἡ «ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας» καί κατά τό ὑπέροχο τροπάριο τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Πεντηκοστῆς ψάλλουμε: «Πάντα χορηγεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, βρύει προφητείας, ἱερέας τελειοῖ... ὅλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας» καί τῷ ὄντι, πληροῖ, ἐνεργεῖ, ζωοποιεῖ καί τελεῖ τά πάντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τότε, ἀβιάστως, ἔρχεται τό ἐρώτημα: Δύναται μία Σύνοδος νά λειτουργεῖ ἄνευ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Εἶναι μόνον μία σύνοδος Ἱεραρχῶν, τήν ὁποία καλύπτει τό ἄρθρον 4 ἐπ. τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας; Ἤ ἔχουμε παρουσία καί ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί συνάμα συνέργεια καί ἰδική μας, ἤτοι ὑφίσταται μία συνεργασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἡμῶν;

Τυγχάνει ἐκκλησιολογικῶς ἀληθές, ὅτι ἄνευ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δέν δυνάμεθα νά ἔχουμε καί ἀληθές Συνοδικό Πολίτευμα, ὅπως δέν δυνάμεθα νά ἔχουμε καί ἀληθινή πνευματικότητα καί ἐν Χριστῷ ζωή. Ὡς γράφει ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, τότε «ἡμεῖς χωρὶς μὲν τοῦ Πνεύματος ξένοι καὶ μακρὰν ἐσμεν τοῦ Θεοῦ». (Κατά Ἀρειανῶν Γ’, 24 ΒΕΠ 30) καθ’ ὅτι καί κατά τόν Ἰ. Δαμασκηνό, «συνάφεια Θεοῦ πρός ἀνθρώπους διά Πνεύματος Ἁγίου γίνεται» (Α’ Λόγος εἰς τό Γενέθλιον τῆς Θεοτόκου, Ἰω. Δαμασκηνοῦ «Ἡ Θεοτόκος» (Κείμενο – Εἰσαγωγή – Σχόλια, ἱερομ. Ἀθ. Γιέβτιτς, ἔκδ. «Ὅσιος Ἰωάννης ὁ Ρῶσος» Ἀθῆναι 1970, σελ. 72). Ὁ δέ ἅγ. Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων ὑπογραμμίζει: «Ὁ καλός Οὗτος τῆς Ἐκκλησίας ἁγιοποιός καί

βοηθός ...καί σύμμαχος καί προστάτης καί μέγας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διοικητής τῶν ψυχῶν, ὁ κυβερνήτης τῶν χειμαζομένων, ὁ φωταγωγός τῶν πεπλανημένων καί ἀθλοθέτης τῶν ἀγωνιζομένων καί στεφανωτής τῶν νενικηκότων, τό Πνεῦμα τό Ἅγιον». (Κατήχησις ΙΣΤ’, 14,19 καί ΙΖ’ 13, ΒΕΠ 39). Ὁ δέ Δίδυμος ὁ Τυφλός, ὁ Αλεξανδρεύς γράφει: «Καθὰ τοίνυν εἴωθεν βασιλεὺς μὲν τὰς ἑαυτοῦ νομοθεσίας τοῖς ἔγγιστα μεγάλοις ἄρχουσι καταπέμπειν, οἷς τὰς ἡνίας τῶν ἀρχομένων δέδωκεν· ἐκείνους δέ, πάντων εἰς γνῶσιν φέρειν τυποῦντας, ὑποκύπτειν τοῖς παρὰ βασιλέως θεσπισθεῖσιν, καὶ ἀπειλοῦντας τοῖς παραβαίνουσιν κίνδυνον· οὕτω καὶ οἱ Ἀπόστολοι, οὕς ἔθετο πρώτους ὁ Θεός, τὸ αὐτεξούσιον τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ πρὸς τὸν Πατέρα ὁμοούσιον εἰδότες, ἐπέστελλον· Ἔδοξε, φησίν, τάδε καί τάδε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὡς βασιλεῖ καὶ ἐξουσιαστῇ καὶ κηδεμόνι τοῦ γένους· καὶ ἡμῖν δέ, ὡς προεστηκέναι ἀφορισθεῖσιν τῆς πίστεως καί τῶν Ἐκκλησιῶν. «Ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς, εὖ πράξετε· » παρατρώσαντες δέ, φησίν, τὸ ἐναντίον πείσεσθε. Ἐμέμνηντο γὰρ τοῦ Σωτῆρος αὐτοῖς εἰρηκότος ἐν τῷ κατὰ Μάρκον Εὐαγγελίῳ· «Οὐ γὰρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον» (Περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Βιβλ. Β’, P.G. 39, 624).

Οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι θά ὑπογραμμίσει ὁ Ἰ. Χρυσόστομος ὅτι εἶχαν πράγματι βαθυτάτη συναίσθηση τῆς καθοδήγησής τους ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα. Γράφει πολύ χαρακτηριστικά: «Ὅταν δέ Παῦλον εἴπω, οὐ τοῦτον μόνον λέγω, ἀλλά καί Πέτρον, καί Ἰάκωβον καί Ἰωάννην καί πάντα αὐτῶν τόν χορόν. Καθάπερ γάρ ἐν λύρᾳ μιᾷ διάφοροι μέν αἱ νευραί, μία δέ ἡ συμφωνία· οὕτω καί ἐν τῷ χορῷ τῶν ἀποστόλων διάφορα μέν τά πρόσωπα, μία δέ ἡ διδασκαλία, ἐπειδή καί εἷς ὁ τεχνίτης ἦν, τό Πνεῦμα τό ἅγιον τό κινοῦν τάς ἐκείνων ψυχάς. Καί τοῦτο ἐμφαίνων ὁ Παῦλος ἔλεγεν· Εἴτε οὖν ἐκεῖνοι, εἴτε ἐγώ, οὕτω κηρύσσομεν» (Εἰς τόν ἅγιον ἱερομάρτυρα Ἰγνάτιον, P.G. 50,588).

Εἶναι συνεπῶς, καταφανές ὅτι Ἅγιον Πνεῦμα καί Συνοδικόν πολίτευμα εὑρίσκονται σέ σχέση ἀλληλεξαρτήσεως καί συνυφάνσεως.

Πολύ χαρακτηριστικά τονίζεται τοῦτο στόν 1ο κανόνα τῆς Ζ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅταν γράφεται: «Ἐξ’ ἑνὸς ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος αὐγασθέντες, ὥρισαν τὰ συμφέροντα» οἱ Συνοδικοί Πατέρες (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, ὅπ. παρ. σελ. 556) καί πολύ ἐμφαντικά διακελεύει καί ὁρίζει τοῦτο καί ὁ πολύ βασικός καί σημαντικός 34ος Ἀποστολικός κανόνας: «Τοὺς ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους· εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον, καί ἡγεῖσθαι αὐτὸν ὡς κεφαλήν καί μηδέν τι πράττειν περιττὸν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης· ἐκεῖνα δέ μόνα πράττειν ἕκαστον, ὅσα τῇ αὐτοῦ παροικίᾳ ἐπιβάλλει, καί ταῖς ὑπ’ αὐτήν χώραις. Ἀλλά μηδὲ ἐκεῖνος ἄνευ τῆς πάντων γνώμης ποιείτω τι. Οὕτω γάρ ὁμόνοια ἔσται, καὶ δοξασθήσεται ὁ Θεός, διὰ Κυρίου, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ Πατήρ, καί ὁ Υἱός, καὶ

τὸ Ἅγιον Πνεῦμα» (ὅπ. παρ. σελ. 45).

*

Ἀλλά τό μεγάλο ἐρώτημα τό ὁποῖο τίθεται καί προβληματίζει ἐνίοτε, ἐν προκειμένῳ, εἶναι τό κάτωθι: Συνεργεῖ πάντοτε τό Ἅγ. Πνεῦμα;

Ἡ ἀπάντηση εὑρίσκεται στό ὅτι ἐνέργεια τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἔχουμε ὅταν ὑφίσταται καί ἡ ὑποκειμενική προσοικείωση αὐτοῦ καί ἡ καθαρά καί ἄδολη καρδία. Ἰσχύει, κατ' ἀναλογίαν, τό τοῦ Μεγ. Βασιλείου: «Οἱ πεφυτευμένοι ἐνταῦθα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου ἥτις ἐστιν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἐκεῖ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν, ἄλλως ἀδύνατον ἐξανθήσας καί ἀρχήν λαβεῖν εἰς καρποφορίαν, μή ἐν ταῖς αὐλαῖς γενόμενον τοῦ Κυρίου». (Μεγ. Βασιλείου, Εἰς Ψαλμ. 28, 3. P.G. 29,288 καί Εἰς Ἠσαΐα 1,28. P.G. 30,173). Ἄλλως, οἱ πονηρευόμενοι δέν μετέχουν τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγ. Πνεύματος καί δροῦν μόνον ἀνθρωπίνως. «Ἐάν δέν πνεύσῃ τό Πνεῦμα, ἡ ἀνθρωπίνη προσπάθεια καί ἐργατικότης δέν δύναται νά συντελέσῃ εἰς τήν προσέγγισιν τοῦ μυστηρίου τῆς Ἀληθείας τοῦ Θεοῦ, ὅπως λέγει ὁ 66ος Καρθαγένης. 'Κατά ταῦτα ψηλαφηθέντων καὶ κατανοηθέντων πάντων τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ χρησιμότητι συντρέχειν δοκούντων, ἐπινεύσαντος καὶ ἐνηχήσαντος τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἐπελεξάμεθα ἠπίως καὶ εἰρηνικῶς διαπράξασθαι μετὰ τῶν μνημονευθέντων ἀνθρώπων...' Τό Ἅγιον Πνεῦμα σφραγίζει διά τῆς παρουσίας Του τὰς συνάξεις τῆς Ἐκκλησίας εἴτε πρὸς τέλεσιν τῶν μυστηρίων εἴτε πρὸς συνοδικήν διάσκεψιν διὰ τὴν προάσπισιν τῆς πίστεως καὶ καθιστᾶ τόν Χριστόν παρόντα ἐν τῷ λαῷ Του» (Βλ. Ἀρχιμ. Γ. Καψάνη, Ἡ Ποιμαντική διακονία κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας, Πειραιεὺς 1976, σελ. 117). Καί ἀσφαλῶς, ὁ οἰκονόμος τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καί δή ὁ Ἐπίσκοπος, ὁ ὁποίος ἐνεργεῖ ἀνθρωπίνως καί μόνον, δίχα τῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιστασίας, φωτίσεως καί μαρτυρίας τυγχάνει ὑπόλογος τῶν πράξεών του ἐνώπιον τῆς Παναγίας Τριάδος. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐχ οἱ ἔξωθεν δέ μόνον ἄρχοντες, ἀλλά καί οἱ τῶν Ἐκκλησιῶν προεστῶτες τῆς οἰκείας ἀρχῆς ὑφέξουσι τόν λόγον˙ καί μάλιστα οὗτοι εἰσιν οἱ ἐπί πλέον τάς πικράς καί βαρείας εὐθύνας ὑπέχοντες» (Εἰς τήν παραβολήν, Τοῦ τά μύρια τάλαντα ὀφείλοντος, P.G. 51, 23). Βέβαια, τό Ἅγιον Πνεῦμα «ὅπου θέλει πνεῖ» (Ἰω. 3,8) καί δέν μποροῦμε νά κατανοήσουμε πῶς καί ποῦ καί πότε δρᾶ τό Ἅγιον Πνεῦμα. Τοῦτο εἶναι μυστήριον.

Ὁ μυστηριακός δέ χαρακτῆρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ἕνα σημαντικόν θέμα. Καί ἐν προκειμένῳ, ὀφείλουμε νά προσέξουμε τήν ἔννοια αὐτή τοῦ «μυστηρίου», ἀκριβῶς διότι τό μυστήριο εἶναι οὐσιαστικό στοιχεῖο τῆς ὅλης ἐκκλησιολογίας καί δέν πρέπει νά περιορίζεται. Ἄλλωστε ὅλη ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνα μυστήριο, τό μυστήριο τῆς ἐνεργοῦς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ. Τό μυστήριο δέν ἐξηγεῖται μέ ἀνθρώπινα κριτήρια, λογικοκρατικά, ἀκριβῶς διότι εἶναι μυστήριο καί ἔτσι τό

δεχόμαστε. Τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἐκεῖνο, τό ὁποῖο «οἰκοδομεῖ τό σῶμα τοῦ Χριστοῦ στήν ἱστορία, τελειοῖ τά μυστήρια, στηρίζει τήν Ἐκκλησία στήν ἀλήθεια καί τήν διασφαλίζει στήν περαιτέρω ὕπαρξη καί στό ἀλάθητό τους» (Βλ. J. Mejendorff, Byzantine Théologie, New York 1976, σελ. 215). Ἀκριβῶς, διότι «ἡ ἄρρηκτη σχέση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας πρός τό ὅλο μυστήριο τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας καθιστᾶ αὐτονόητη τή συνεργία τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὄχι μόνο στήν Ἐνανθρώπηση τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καί στόν ὅλο Ἐπίγειο Βίο τοῦ Χριστοῦ, ἤτοι ἀπό τήν ἡμέρα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου μέχρι τήν Ἀνάληψή Του στούς οὐρανούς, ἀλλά καί στήν ἱστορική σάρκωση τῆς ἐν Χριστῷ Ἐκκλησίας μέσα στόν κόσμο μετά τήν Ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἤτοι ἀπό τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιολογία μεταξύ Χριστολογίας καί Πνευματολογίας ὑπό τό φῶς τῆς πατερικῆς παραδόσεως, Ἀθῆναι 2018, σελ. 295).

Τοιουτοτρόπως, δέν εἶναι θεολογικῶς ὀρθόν νά ἀπομυστηριοποιεῖται τό μυστήριο οὔτε νά γίνεται ἐπιλεκτικά ἀποσπασματική χρήση του στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Τό Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι θεϊκό μυστήριο. Αὐτό εἶναι. «Οὕτως εἶναι». Ὑπερβαίνει τήν ἀνθρώπινη διάνοια καί κατάληψη.

Πάντως, οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἀποφαίνονται οἴκοθεν τῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο τεκμαίρεται. Καί τό τεκμήριον εἶναι ἀμάχητον, καθ’ ὅτι ἡ σχέση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετά τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος εἶναι σαφῶς ὀντολογική καί ἐκεῖ, ἔγκειται ἡ ἀξία τοῦ τελευταίου καί καθιστᾶ τοῦτο «θεοσυνέργητο» (Βλ. ιβ’ κανόνα τῆς Πρωτοδευτέρας Συνόδου).

Η ΣΗΜΑΣΙΑ

Ποῖον ὅμως εἶναι τό περιεχόμενο τῆς σημασίας τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος; Εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ σημασία του ἀντανακλᾶται στήν αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας. Πάντοτε τίθεται καί θά τίθεται τό ἐρώτημα: Τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία;

Καί τό μέγιστο αὐτό ἐρώτημα θέτει τήν Ἐκκλησιολογία μετά τήν Χριστολογία καί Πνευματολογία, ὡς θέμα ὑψίστης σημασίας.

Καί κατ’ ἀρχήν, ὡς αὐτοσυνειδησία τῆς Ἐκκλησίας θεωροῦμε τήν ἐπίγνωσή της ὅτι ἀπ’ ἀρχῆς ἀδιακόπως καί ἀναλλοιώτως παραμένει ἡ αὐτή, ἤτοι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία. Τοῦτο δέ, διότι πράγματι, κατέχει καί ἐμμένει στήν μία πίστη, τήν θεμελιωθεῖσαν ἰσοκύρως καί ἰσοτίμως ἀπό τήν Ἁγία Γραφή καί τήν Ἱερά Παράδοση. Ἡ Θεία Ἀποκάλυψη ἐπακριβῶς προσδιορίζει τόν μυστηριακό χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τῆς Ἐκκλησίας καί μάλιστα τήν ἄμεσο οὐσιαστική σχέση πρός ἕνα ἕκαστον τῶν Προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Εἰδικότερα, ἡ Ἐκκλησία ἔχει Κεφαλήν αὐτῆς τόν Θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστόν, συνάμα δέ

ἀποτελεῖται καί ἐξ ἀνθρώπων μέ σκοπό τήν θέωση αὐτῶν.

Ὁ Ἀπ. Παῦλος σαφέστατα τονίζει στήν πρός Ἐφεσίους ἐπιστολή του ὅτι: «Αὐτὸν (τὸν Χριστόν) ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστι τὸ σῶμα Αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου» (Ἐφεσ. 1, 22-23). Τό ἴδιο γράφει καί στήν πρός Κολασσαεῖς ἐπιστολήν καί μάλιστα δύο φορές: «Καὶ Αὐτὸς (ὁ Χριστός) ἐστιν ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς Ἐκκλησίας» (Κολ. 1,18) καί «ὑπὲρ τοῦ σώματος Αὐτοῦ (τοῦ Χριστοῦ), ὅ ἐστιν ἡ Ἐκκλησία» (Κολ. 1,24). Ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης γράφει συγκεκριμένα ἐπ' αὐτοῦ: «Ὃν γάρ οὐδείς ἑώρακε πώποτε, καθώς φησίν Ἰωάννης, οὐδέ ἰδεῖν δύναται, καθώς ὁ Παῦλος μαρτυρεῖται, οὗτος σῶμα ἑαυτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν ἐποίησε, καὶ διὰ τῆς προσθήκης τῶν σῳζομένων οἰκοδομεῖ αὐτὴν ἐν ἀγάπῃ, μέχρις ἄν καταντήσωμεν οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Εἰ οὖν σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἡ Ἐκκλησία, κεφαλὴ δὲ τοῦ σώματος ὁ Χριστός, τῷ ἰδίῳ χαρακτῆρι μορφῶν τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρόσωπον· τάχα διὰ τούτων πρὸς ταῦτα βλέποντες οἱ φίλοι τοῦ νυμφίου ἐκαρδιώθησαν· ὅτι τρανώτερον ἐν αὐτῇ τὸν ἀόρατον βλέπουσι. Καθάπερ οἱ αὐτὸν τοῦ ἡλίου τὸν κύκλον ἰδεῖν ἀδυνατοῦντες· διὰ δὲ τῆς τοῦ ὕδατος αὐγῆς εἰς αὐτὸν ὁρῶντες· οὕτω κακεῖνοι ὡς ἐν κατόπτρῳ καθορῶντες καθαρῷ, τῷ προσώπῳ τῆς Ἐκκλησίας, τὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιον βλέπουσι, τὸν διά τοῦ φαινομένου κατανοούμενον» (Γρηγορίου Νύσσης, Ὁμιλία 8 εἰς τό Ἆσμα τῶν Ἀσμάτων, Migne Ε.Π. 44, 949 Α-Β).

Τῷ ὄντι, ὑπάρχει συνάφεια μεταξύ Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας. «Ὑφίσταται μία ἄρρηκτη ὀντολογική σχέση Χριστοῦ καί Ἐκκλησίας στό ὅλο μυστήριο τῆς ἐν Χριστῷ θείας οἰκονομίας γιά τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους» (Βλ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιολογία, ὅπ. παρ. σελ. 9).

Αὐτή τήν φύση τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τό ἱστορικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ ὡς θεανθρωπίνου μυστηρίου ἐκφράζει καί ἐξωτερικεύει καί τό Συνοδικό Πολίτευμα αὐτῆς. Ἔτσι σ' ὅλες τίς πτυχές τοῦ βίου της, ἡ Ἐκκλησία ζεῖ ὡς Σύνοδος, ἤτοι ὡς: «Κοινωνία προσώπων ἐλευθέρως συναγομένων ἐν Χριστῷ καί ὑπό τοῦ Χριστοῦ, ἵνα προσφέρουν ἕκαστος τό χάρισμα αὐτό πρός οἰκοδομήν τοῦ σώματος ἐν ἀγάπῃ» (Βλ. Γ. Καψάνη, ἀρχιμ., Ἡ ποιμαντική διακονία, ὅπ. παρ. σελ. 115).

*

Οὕτω, τό Συνοδικόν Πολίτευμα στήν Ἐκκλησία ἐπεκτείνεται καί στή μέριμνα «περί τῶν ληπτέων μέτρων διά τήν πραγμάτωσιν τῆς κατά Χριστόν ζωῆς τοῦ ἱεροῦ Κλήρου καί τοῦ Χριστεπωνύμου λαοῦ», ὡς ἄριστα ἀναφέρει καί ἡ παράγραφος β’ τοῦ ἄρθρου 4 τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου αὐτῆς.

Στή συνέργεια βέβαια αὐτή τοῦ θείου καί ἀνθρωπίνου παράγοντα, ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ ἐκτός τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καί τούς Θείους καί Ἱερούς Κανόνες της μέ ἐφαρμογή στήν ποιμαντική τους διάσταση καί δυναμική, ἄλλοτε μέ τήν «ἀκρίβεια» καί ἄλλοτε μέ τήν «οἰκονομία» στήν πράξη (Βλ. παράγραφος δ’, ἄρθρο 4 τοῦ Κατ. Χάρτου.).

Καί γιά μέν τήν ἀκρίβεια καί τήν τήρηση αὐτῆς, τά πράγματα εἶναι ἴσως εὐκολότερα καθ’ ὅτι παρομοιάζονται κατ’ ἀναλογίαν μέ τήν ἀρχή «dura lex, sed lex». Ἐν προκειμένῳ, ὑπάρχει ὡς διάθεση «ἐν παντί» καί «ἐπί πᾶσιν» ἡ ἐπιδίωξη τῆς σκληρότητος καί ὄχι ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐπιεικείας, τό «κατά κρημνῶν ὠθῆσαι» καί ὄχι «τό πλανώμενον πρόβατον ἐπαναγαγεῖν» (102ος καν. τῆς Πενθέκτης Οἰκ. Συνόδου). Ὅσον ἀφορᾶ ὅμως, τό «κατ’ οἰκονομίαν», ὑπάρχει περισσότερη δυσκολία κατανοήσεως αὐτῆς καί τοῦτο διότι θεωρεῖται ὅτι ὑπάρχει μία παρέκκλιση, ὡς μία καταστρατήγηση τῶν ἱερῶν κανόνων καί ἕνα πνεῦμα ἐλευθεριότητος.

Ἀλλά λησμονοῦμε ἐνίοτε, ὅτι ὁ ἀπώτερος σκοπός εἶναι ἐπακριβῶς αὐτός, τό ὁποῖον ἄριστα διατυπώνει ὁ 88ος κανών τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος διασαφηνίζει ὅτι: «Τὸ γὰρ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον γενέσθαι ἐκδιδασκόμεθα˙ ὥστε διὰ πάντων προτιμητέαν ἡγεῖσθαι τὴν τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίαν τε καί ἀπάθειαν» (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β’, σελ. 513).

Ὁ θεσμός, κατά συνέπειαν, τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι «θεσμός ἰδιόμορφος, πού δέν ἀπαντᾶ σέ ἄλλο κλάδο τοῦ δικαίου» (βλ. Σπ. Τρωϊάνου, Παραδόσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου, Ἀθήνα, 1984, σελ. 38), ἀλλ’ ἔχει ἰδιαίτερη σημασία στήν καθόλου ἐκκλησιαστική ζωή (Βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία κατά τό κανονικόν δίκαιον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἀθήνα 1949 καί Ἱερωνύμου Κοτσώνη (ἀρχιμ.) – μετέπειτα Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, Προβλήματα τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», ἐν Ἀθήναις 1957).

Ἔπειτα, ἡ ἐφαρμογή τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας εἶναι μία κατ’ ἀναλογίαν ἐν ταπεινώσει μίμηση τῆς θείας οἰκονομίας, δηλαδή τῆς θείας καί ἀπείρου φιλανθρωπίας καί σαρκώσεως τοῦ Υἱοῦ καί Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Ἴδιος ὁ Θεός «ἐκένωσε ἑαυτόν» καί «ἔκλινεν οὐρανούς» καί «κατῆλθε» γιά τήν λύτρωση μας καί ὑπέστη θάνατον ἐπί τοῦ Σταυροῦ καί μέ τήν συγκατάβαση καί μακροθυμία Του καί αὐτόν τόν ληστήν συγχώρησε, τότε, πώς ἡμεῖς νά μήν ἐφαρμόσουμε ὡς

Σύνοδος καί εἰδικότερα στήν ποιμαντική μας διακονία καί ἀποστολή τό «κατ’ οἰκονομίαν»; Ἄλλωστε καί ἐντολή Του τυγχάνει: «Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καί ὁ πατήρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί» (Λουκ. στ’, 36).

Ἀξίζει, ὡστόσο, νά ἀναφέρουμε περισσότερα γιά τό μέτρο τῆς «ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας», οὕτως ὥστε νά δίδουμε τήν δέουσα προσοχή σ’ αὐτό καί νά μήν τυγχάνει οὔτε τῆς ἐπιπολαιότητας μηδέ τῆς περιφρονήσεως ἤ τῆς πνευματικῆς ὑποτιμήσεως αὐτῆς.

*

Ὅπως ἐλέχθη, ἐκκλησιαστική οἰκονομία εἶναι ἡ ἀπό πραγματικό ἐνδιαφέρον καί ἀγάπη συγκατάβαση καί προσωρινή ἐπιείκεια, δηλαδή ἡ ἄχρι καιροῦ ἀναστολή ἐφαρμογῆς τῆς ἀκρίβειας στήν ποιμαντική διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἅγ. Θεόδωρος ὁ Στουδίτης γράφει συγκεκριμένα ἐπ’ αὐτοῦ: «Σαφηνείας δέ ἕνεκεν ἔστω τά παρ’ ἡμῶν ἐχόμενα τῆς αὐτῆς ἐννοίας˙ ὅτι τῶν οἰκονομιῶν αἱ μὲν πρὸς καιρὸν γεγόνασι παρὰ τῶν Πατέρων, αἱ δὲ τὸ διηνεκὲς ἔχουσιν» (Ἐπιστολή ΜΘ’, Ναυκρατίῳ τέκνῳ, P.G. 99, 1085 D.). Τοῦτο πραγματώνεται πάντοτε μέ συνοδική ἀπόφαση μέ τήν μεγίστη προσοχή, οὕτως ὥστε, νά μήν γίνεται μετακίνηση ἤ διόρθωση ἤ ἀλλαγή ἤ ἀπεμπόληση τῶν δογματικῶν ὅρων τῆς πίστεως. Ὡς ἀποφαίνεται ὁ Εὐλόγιος, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (7ος αἰ.): «Τότε τὰς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε τὸ δόγμα τῆς εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται» (Τοῦ αὐτοῦ στηλιτευτικός λόγος, P.G. 103, 953).

Ἔπειτα ἡ «ἐκκλησιαστική οἰκονομία», λειτουργεῖ ὡς λειτούργημα τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας μέ ὡρισμένες ἀρχές. Πρώτη ἀρχή εἶναι ὅτι τό δικαίωμα τῆς χορηγήσεως καί ἐφαρμογῆς τῆς «οἰκονομίας» λειτουργεῖ ἱεραρχικῶς. Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἔχει τό δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῆς οἰκονομίας, τό ὁποῖον «περιέρχεται ἀπό τῶν κατωτέρω συνόδων εἰς τὴν Οἰκουμενικήν» (Βλ. Ἀμ. Ἀλιβιζάτου, Ἡ οἰκονομία, ὅπ. παρ. σελ. 68 ἐπ.). Ἔπειτα ἔρχεται ὁ Ἐπίσκοπος καί κατ’ ἐξουσιοδότηση αὐτοῦ, ὁ πνευματικός πατήρ – ἐξομολόγος. Εἰδικότερα, γιά τόν Ἐπίσκοπο παραθέτουμε τόν σχετικό 5ο κανόνα τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ Συνόδου, ὁ ὁποῖος διακελεύει: «Τοὺς δὲ ἐπισκόπους ἐξουσίαν ἔχειν τὸν τρόπον τῆς ἐπιστροφῆς δοκιμάσαντες φιλανθρωπεύεσθαι ἤ πλείονα προστιθέναι χρόνον» (Βλ. Γ.Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Γ’, σελ. 31-32).

Ἔπειτα ἄλλη ἀρχή, θεμελιώδης, εἶναι ἡ ἔκφραση τῆς ἀγάπης τῆς Ἐκκλησίας πρός τόν «κατ’ εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργηθέντα ἄνθρωπο. Ἀκόμη τά τῆς χορηγήσεως τῆς «οἰκονομίας» ἐλατήρια δέν ἔχουν ταπεινά, εὐτελῆ, ἀναξιοπρεπῆ κίνητρα. Αὐτά δέν εἶναι χρηστικά, ὑλόφρονα ἤ ἐκβιαστικά καί ἀνελεύθερα μέ ἐπιρροή ἐξωγενῶν, μή ἐκκλησιαστικῶν παραγόντων. Κατά συνέπειαν, ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία

ἀφουγκράζεται τήν ὅλη κοινωνία καί ἀποφασίζει πάντοτε μέ βάση τήν διδασκαλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς καί τήν Ἱ. Παράδοση πρός σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου. Διά τοῦτο καί ἄλλη ἀρχὴ χορηγήσεως «οἰκονομίας» εἶναι ὁ ἀπώτερος σκοπός νά κατατείνει πρός τόν στηριγμό τῶν πιστῶν.

Ὑπάρχουν καί ἄλλες ἀρχές χορηγήσεως τῆς οἰκονομίας, ὅπως ἡ τῆς ἀναλογίας, τῆς πρόληψης, τῆς θεραπείας, τῆς αὐστηρότητος, τῆς ἐπιεικείας, τῆς ἐξαγγελίας, τῆς σιωπηρᾶς, τῆς προφορικῆς, τῆς γραπτῆς κἄ. Ἀλλά δέν θά τίς ἀναλύσουμε.

*

Εἶναι ὅμως ἀνάγκη, ἐν προκειμένῳ, νά γίνει καί μία ἄλλη διευκρίνιση. Πρόκειται γιά τήν διάκριση θείων καί ἱερῶν κανόνων, ὡς καί ἄλλων κανονικῆς φύσεως διατάξεων ὡς καί ἐκκλησιαστικῶν ἐθίμων.

Ὅπως γνωρίζετε, θεῖοι καί ἱεροί κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μέ τήν κυριολεκτική σημασία τους εἶναι οἱ κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καθώς καί ὅσοι ἄλλοι κανόνες ἐπεκυρώθησαν ἀπ’ αὐτές. Αὐτοί ἔχουν τήν θέσπιση ἤ ἐπικύρωση ἀπό Οἰκουμενικές Συνόδους καί εἶναι ἱεροί κανόνες (τό corpus) τῆς ὅλης Ἐκκλησίας, καθ’ ὅτι ἔχουν τήν ἐπιστασία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καί ἰσχύουν μέ ἀπόλυτο κῦρος. Ὁ β’ κανών τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὁρίζει ἐπακριβῶς τούς ἱερούς κανόνες (Γ. Ράλλη – Μ. Ποτλῆ, Σύνταγμα, τόμ. Β’, σελ. 308-310). Προσέτι οὐδόλως ὑφίσταται γιά τήν Ἐκκλησία, τό λεγόμενον κατά καιρούς «περί διακρίσεως τῶν κανόνων εἰς δογματικούς καί διοικητικούς».

Κατά συνέπειαν, τά ἄλλα κείμενα κανονικοῦ περιεχομένου, ὡς Κανονισμοί, Ἐγκύκλιοι, ἐκκλησιαστικά ἔθιμα, ἑρμηνευτικά σχόλια κανόνων, ἐπιστολικές ἐγκύκλιοι, πατερικά ἔργα τά ὁποῖα δέν ἔχουν λάβει ἐπικύρωση ἀπό Οἰκουμενική Σύνοδο, δέν ἀποτελοῦν τό corpus τῶν θείων καί ἱερῶν κανόνων τῆς Ἐκκλησίας. Ὡστόσο, μ’ αὐτή τήν παρατήρηση καί διάκριση βέβαια, δέν σημαίνει ὅτι ὅλα τά παραπάνω τυγχάνουν ἄνευ ὑπολογισμοῦ καί ἀξίας. Ἀποτελοῦν σπουδαιότατα μελετήματα καί βοηθήματα τῆς Ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας, ἀλλά χαρακτηρίζονται ὡς δευτερεύουσες πηγές τοῦ Ὀρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου.

*

Ὅλα αὐτά συνιστοῦν καί διαμορφώνουν τήν σημασία καί σπουδαιότητα τῆς ὑπάρξεως καί λειτουργίας τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Σύνοδος ὑπάρχει, λειτουργεῖ, μελετᾶ, συσκέπτεται, συζητεῖ, ψηφίζει, ἀποφασίζει καί διακονεῖ τόν λαό τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι ἐκτός πραγματικότητας, μήτε μακράν τῶν συγχρόνων προβλημάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἀφουγκράζεται τόν πόνο καί τήν βάσανο τῆς κοινωνίας, δακρύζει, ἀγαπᾶ, γονατίζει, ἐπικαλεῖται τό Πνεῦμα τό Ἅγιον.

Ἡ παραγνώριση, ἡ ὑποτίμηση, ἡ παραθεώρηση, ἡ ἡμιμάθεια, ἡ ἀδιαφορία γιά τό Συνοδικό «εἶναι» καί πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας, δύναται νά ἐπιφέρει βλάβη στό οἰκοδόμημα αὐτῆς. «Συνιστᾶ μεγάλην ἁμαρτίαν κατὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, πᾶσα προσπάθεια παραμερισμοῦ τοῦ συνοδικοῦ τρόπου χαράξεως γραμμῶν καὶ ἐπιλύσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν προβλημάτων, μαρτυροῦσα διὰ τὴν ἔλλειψιν ἐμπιστοσύνης εἰς τὰ χαρίσματα, τῶν ὁποίων πάντα τὰ ζῶντα μέλη τῆς ἐκκλησίας εἶναι φορεῖς... Πρὸς ὑπέρβασιν τοῦ ἀντισυνοδισμοῦ, ὅστις μαρτυρεῖ ἐγωκεντρικὴν καὶ μὴ μεταμορφωθεῖσαν ἐν Χριστῷ ζωήν, ἀπαιτεῖται μετάνοια καὶ κατὰ Θεόν ἀλλοίωσις τοῦ ἔσω ἀνθρώπου, διὰ νὰ καταστῇ δυνατὴ ἡ ὑπ’ αὐτοῦ βίωσις τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας ἐν ἀληθείᾳ, ἤτοι κατὰ τρόπον καθολικὸν καὶ συνοδικόν. Ὁ ἀγὼν τῶν γρηγορούντων καὶ θεολογικῶς βιούντων τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε σαφής: «Διά τῆς μετανοίας συνοδικὴ ζωὴ καί διαχείρισις τῶν τῆς Ἐκκλησίας ζητημάτων» (Βλ. Γ. Καψάνη, ἀρχιμ., Ἡ Ποιμαντικὴ, ὅπ. παρ., σελ. 127 καί 129).

Διά τοῦτο, ὡς ἄφευκτη συνέπεια, ἕκαστος Ἐπίσκοπος ἔχει ταχθεῖ καί εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν διαφύλαξη καί λειτουργία τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος. Γράφοντας ὁ Ἱ. Κυπριανός (3ος αἰ.) πρός τόν κλῆρο τῆς Ρώμης μετά τόν θάνατο τοῦ πάπα Φαβιανοῦ ὑπογραμμίζει τά ἑξῆς: «Ὀφείλομεν πάντες ἀπό κοινοῦ, ὅπως μεριμνήσωμεν διά τήν καλήν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας» (Ἐπ. 35). Τό ἴδιο πνεῦμα τοῦ ἐνδιαφέροντος γιά τήν συνοδικότητα ἐκφράζει καί ὅλη ἡ γνωστή ἐπιστολογραφία τοῦ μάρτυρος πατρός, Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ἤδη ἀπό τόν 2ο αἰῶνα καί ἡ κατοπινή πατερική γραμματεία.

Η ΥΠΑΚΟΗ

Καί ἐρχόμεθα στήν ἔννοια καί τό περιεχόμενο τῆς ὑπακοῆς στό Συνοδικό Πολίτευμα. Ἀναντιρρήτως εἶναι τό δυσκολότερο σημεῖο τῆς ὅλης εἰσηγήσεώς μας.

Ὅπως, μέ τό ἄκουσμα τῆς λέξεως ἀγάπη, μεταβαίνει ἀμέσως ὁ νοῦς μας στήν ἀγάπη πρός τόν πλησίον, τήν φιλανθρωπία καί ὄχι στήν πρώτη ἐντολή, τήν ἀγάπη πρός τόν Θεό καί ὅπως, μέ τό ἄκουσμα τῆς λέξεως νηστεία, ὁ νοῦς μεταβαίνει στή στέρηση τῶν τροφῶν καί ὄχι στήν πνευματική νηστεία, ἔτσι καί στό πρῶτο ἄκουσμα τῆς λέξεως ὑπακοή, ὁ νοῦς πηγαίνει ἀμέσως στή μοναχική πολιτεία καί

ὄχι στή Σύνοδο. Ἴσως ἐπικρατεῖ καί ἡ λανθασμένη ἄποψη ὅτι ἡ ὑπακοή δέν ἀφορᾶ κυρίως κλῆρο καί λαό, ἀλλ’ εἶναι τῶν μοναχῶν ζήτημα. Ἀλλά καί σέ ἐρώτηση ἑνός φοιτητοῦ πρός πολιόν ἁγιορείτη γέροντα «Ποία ἀπό τίς τρεῖς γνωστές μοναχικές ὑποσχέσεις εἶναι πιό δύσκολη;», ἡ σοφή ἀπάντηση τοῦ γέροντος ἦταν: «Ἡ ὑπακοή»! Πράγματι, ἡ ὑπακοή εἶναι δύσκολη ὑπόθεση, καθ’ ὅτι συντρίβει τόν ἐγωϊσμό ἀλλά καί συνάμα ἐλευθερώνει. Ὑπάρχει ὅμως στά ἐκκλησιαστικά πράγματα τό πρωτεῦον καί τό ἔχον τήν δεύτερη θέση. Καί πρωτεῦον, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἡ ὑπακοή στή Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ὑπακοή στό Συνοδικόν Πολίτευμα εἶναι τό Α καί τό Ω μιᾶς αὐθεντικῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, ἀκριβῶς διότι ὅλα ἀπορρέουν ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Ἀλλά τί εἶναι ὑπακοή;

Ἐάν ἀνοίξουμε βέβαια τήν «Κλίμακα» τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Σιναΐτου (6ος αἰ. μ.Χ.) ἀπό τούς 31 Λόγους του, ὁ 4ος Λόγος, ὁ ἀφιερωμένος στήν ὑπακοή, τήν «μακαρίαν καί ἀείμνηστον ὑπακοήν», ὡς τήν ἀποκαλεῖ, θά διαπιστώσουμε ὅτι εἶναι ὁ μακρύτερος λόγος ἔχοντας 133 παραγράφους. Αὐτό δεικνύει τήν μεγάλη ἀξία τοῦ κατορθώματος αὐτοῦ στήν καθόλου ἐκκλησιαστική ζωή.

Ἀλλ’, οὐ τῆς παρούσης Εἰσηγήσεως περισσότερον ἀναλύειν τήν ἀρετή.

Γεννᾶται ὡστόσο τό εὔλογο ἐρώτημα: Μήπως ἡ ὑπακοή ἀντιστρατεύεται τήν ἐλευθερία τοῦ λόγου;

Ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται νά εἶναι ἕνας περιορισμός τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καί δή τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀνθρώπου καί μάλιστα ἔχουμε ἴσως καί παραβίαση τῶν ἄρθρων 4, 5 καί 13 τοῦ Συντάγματος (ἰσότητος, ἐλευθερίας καί θρησκευτικῆς ἐλευθερίας ἀντίστοιχα).

Ὅμως εἰδικότερα, ὅσον ἀφορᾶ στήν ἐλευθερία ἐκφράσεως, αὐτή ἔχει δύο ὄψεις. Εἶναι ὡς ἕνα νόμισμα. Ἀπό τή μία ὄψη ὑπάρχει τό δικαίωμα κάθε ἀνθρώπου νά ὁμιλεῖ καί νά ἐκδηλώνει τίς ἐνδόμυχες σκέψεις του, εἴτε γραπτῶς εἴτε προφορικῶς, ἀπό τήν ἄλλη ὅμως, ὑπάρχει ἡ ὑποχρέωση πού δημιουργεῖ ἡ ἰδιότητά του καί ἐν προκειμένῳ ὡς μοναχοῦ ἤ κληρικοῦ. Αὐτή δέ ἡ ἰδιότητα ἔχει μία ἀναφορά. Ἡ ἀναφορά παρουσιάζεται πρός τήν ἀνωτέρα του ἀρχή, τήν προϊσταμένη του ἀρχή, τήν ὁποία ἀπεδέχθη οἰκειοθελῶς.

Κατά συνέπειαν, τό δικαίωμα τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς τοῦ λόγου οὔτε ἀπερίοριστο εἶναι οὔτε ἀνέλεγκτο, ἀλλά τελεῖ ὑπό τούς περιορισμούς τούς ὁποίους γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων. Τοιουτοτρόπως, τό δικαίωμα αὐτό, χάριν τοῦ μείζονος πνευματικοῦ συμφέροντος τῆς μοναστικῆς πολιτείας ἤ τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος ἤ γενικότερα τῆς Ἐκκλησίας, κάμπτεται, ὑποχωρεῖ, «εὐλογεῖται»

κατά τήν ἐκκλησιαστική ὁρολογία.

Ἡ ὑπακοή δέν σημαίνει ἄρνηση τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας οὔτε ἔχει τήν ἔννοια μιᾶς ἐξωτερικῆς, τυπικῆς, ἀναγκαστικῆς πειθαρχίας.

Ἡ ὑπακοή εἶναι ἀπάρνηση τῆς ἀνυπακοῆς στό Συνοδικό Πολίτευμα, πού εἶναι τῆς Ἐκκλησίας αὐθεντικό καί οὐσιαστικό δεδομένο. Ἀλλά γιά νά γίνει κατανοητή ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας χρειάζονται ὡρισμένες προϋποθέσεις.

Ἀπό τήν ἀποφατική τους θεώρηση, οἱ προϋποθέσεις ἀνάγονται: Πρῶτον, στή παραδοχή ὅτι ἔχουμε ἀνεπάρκεια θεολογικῶν γνώσεων, δεύτερον, ὅτι ὑφίσταται ἔλλειμμα ἐμπιστοσύνης στό Συνοδικό Πολίτευμα καί τρίτον ὑπάρχει ἔντονος ἐπηρεασμός ἀπό τήν «κοσμική» λογική. Ἐάν, ἡ ἀληθής θεολογία, ὡς γνώση καί βίωμα δέν διαποτίσει τό εἶναι τῶν πιστῶν, ἐάν δέν θεμελιωθεῖ ἐπαρκής ἐμπιστοσύνη στή συνοδική διάσταση τῆς Ἐκκλησίας καί ἐάν δέν υἱοθετηθεῖ ἡ ἀποδοχή «ρημάτων ἀρρήτων οὐρανίων», τότε ἡ ὑπακοή δέν ἐπιτυγχάνεται, δέν πραγματώνεται, ἀλλά φαίνεται στυγνή ὑποχρέωση, περιττή, ψευδώνυμη καί χωρίς ἀξία, ἀκόμη παρουσιάζεται καί ὡς ἀπειλή τῆς ἐλευθερίας μας. Τό ζήτημα βέβαια κάθε φορά, μεταξύ ὑπακοῆς ἤ ἀνυπακοῆς, κρίνεται στήν ἐπιλογή τῆς δικαίωσης. Δικαίωση κοσμική ἤ ἐκκλησιαστική; Τελικά, ἡ ὑπακοή εἶναι ἐκκλησιολογική ἀρετή. Εἶναι ὑπόθεση ἁγιοπνευματική. Αὐτή ἄλλωστε εἶναι καί ἡ εἰδοποιός διαφορά μεταξύ κοσμικοῦ φρονήματος καί ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους.

Ἄλλωστε ἡ ἴδια ἡ ζωή τοῦ Χριστοῦ ἀπό τήν ἐνανθρώπησή Του μέχρι τήν Ἀνάληψή Του στούς οὐρανούς ὑπῆρξε πορεία ὑπακοῆς. Ὑπακοή στόν Οὐράνιο Πατέρα διά μέσου προσώπων, θεσμῶν, γεγονότων, ἐξουσιῶν καί αὐτοῦ τοῦ Σταυροῦ καί τοῦ θανάτου. «Κατέβη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῆ τὸ θέλημα (αὐτοῦ), ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντος (αὐτὸν)» (Ἰω. 6,38). Ὁ ἅγιος Μάξιμος, ἐν προκειμένῳ, διατυπώνει τό ἐρώτημα γιά τόν Χριστό, ὅταν ἀναφέρεται στό ἅγιο Πάθος Του: «Θέλων οὖν ἄρα ὑπήκουσεν ἢ μή θέλων; Ἀλλ’ εἰ μέν μή θέλων, τυραννίς δέ εὐλόγως καί οὐχ ὑπακοή λεχθείη. Εἰ δέ θέλων˙ ὑπήκοος δέ οὐ καθ’ ὅ Θεός, ἀλλά καθ’ ὅ ἄνθρωπος γέγονε˙ καθ’ ὅ γάρ Θεός, οὔτε ὑπήκοος, κατά τούς Πατέρας, οὔτε ἀνήκοος» (Μαξίμου, Disputatio cum Pyrrho, P.G. 91, 324 B). Ἔτσι, ἡ ὑπακοή κατανοεῖται στό πλαίσιο μιᾶς θεοκεντρικῆς ἀνθρωπολογίας.

Ὁ αὐθεντικός, παντός βαθμοῦ, κληρικός, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἐν ταπεινώσει, διακατέχεται ὑπό τῆς ἐσωτερικῆς πληροφορίας, ὅτι ἀποστολή του εἶναι νά διαφυλάξει ὅ,τι τοῦ ἐδόθη ὑπό τῆς Ἐκκλησίας καί ὅτι ἐπί πλέον ἀποτελεῖ μία μαρτυρία τῆς πίστεως καί τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας καί ὄχι οἱανδήποτε προβολή προσωπικῶν του ἀντιλήψεων καί παρερμηνειῶν τῶν θείων Γραφῶν. Ὡς

γράφει ὁ Μ. Βασίλειος, δέον νά ἔχει ὁ ἀληθής μοναχός ἤ κληρικός παντός βαθμοῦ, πλήρη συνείδηση ὅτι «οὐχ ὡς ἰδίαν τινά ἐπιστήμην ἐξ αὐθεντίας οἰκονομεῖ» (Ὅροι κατ' ἐπιτομήν, Ἐρωτ. 184, P.G. 31, 1205) ἀλλ' ἐνεργεῖ «ὡς ὑπηρέτης Χριστοῦ καὶ οἰκονόμος μυστηρίων Θεοῦ» (Ἐρωτ. 98, ὅπ. παρ. 1149).

*

Περαιτέρω, εἰς τί ὅμως συνίσταται ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα;

Ἀπώτερος σκοπός, ἐν προκειμένῳ, τῆς ὑπακοῆς αὐτῆς, εἶναι ἡ ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί ἡ ἑνότητα κρύπτει θεολογικό περιεχόμενο, καθ' ὅτι ἀποτελεῖ ἀξίωμα, τουτέστιν ἀρχήν πίστεως.

Συγκεκριμένα, ὁ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν Παῦλος ἔρχεται καί ὁμιλεῖ γιά τήν αὐθεντικότητα καί τήν γνησιότητα τῆς ἑνότητας καί γράφει καί παραγγέλλει: «Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον συνέρχεσθε˙ πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησία ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν καὶ μέρος τι πιστεύω˙ δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν» (Α' Κορ. 11, 17-20). Καί ὁ Θεός δέν ἐπιθυμεῖ τήν διαίρεση καί τό σχίσμα. Γράφει πάλιν ὁ θεῖος Παῦλος, φέρνοντας ὡς παράδειγμα τό ἀνθρώπινο σῶμα καί ὑπογραμμίζει: «Ὁ Θεός συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι περισσοτέραν δοὺς τιμήν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι» (Α' Κορ. 12,24). Εἶναι σαφής ὁ Ἀπόστολος καταδικάζοντας τήν διχόνοια, τήν διαίρεση καί περαιτέρω τό σχίσμα: «Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα» (Α' Κορ. 1,10).

Ὅταν μάλιστα ἀργότερα ἐμφανίστηκαν, τόν 2ο αἰῶνα, στήν Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου ἔρεις, θυμοί, διχοστασίες, σχίσματα, ὁ Κλήμης Ρώμης ἀπευθυνόμενος πρός τήν τοπική Ἐκκλησία τῆς Κορίνθου, ζητεῖ βίωση τῆς ἑνότητας μέ τήν κοινή πίστη τους καί τήν ἔνταξή τους στό σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Γράφει συγκεκριμένα: «Ἤ οὐχί ἕνα Θεὸν ἔχομεν καὶ ἕνα Χριστὸν καὶ ἓν Πνεῦμα τῆς χάριτος, τὸ ἐκχυθέν ἐφ' ἡμᾶς καὶ μία κλῆσις ἐν Χριστῷ; Ἱνατὶ διέλκομεν καὶ διασπῶμεν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ καὶ στασιάζομεν πρὸς τὸ σῶμα τὸ ἴδιον, καί εἰς τοσαύτην ἀπόνοιαν ἐρχόμεθα, ὥστε ἐπιλαθέσθαι ἡμᾶς ὅτι μέλη ἐσμέν ἀλλήλων»; (Κορινθ. 46, 6-7).

Τό ἴδιο πνεῦμα τῆς ἑνότητος καί μάλιστα κατά ἱεραρχική τάξη παρουσιάζει καί ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος. Μακαρίζει τούς Χριστιανούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, διότι παρουσιάζονται «ἐγκεκραμένοι τῷ ἐπισκόπῳ» (Ἐπιστ. Ἐφεσ. 5,1). Καί μάλιστα ἱεραρχικά, ὅταν συμπληρώνει, «ὡς ἡ Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστῷ καὶ ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ Πατρί» (ὅπ. παρ.). Ἡ ὑποταγή στόν Ἐπίσκοπο εἶναι ὑποταγή

στόν Θεό Πατέρα. Καί βέβαια ὅπως ὁ Χριστός «ἄνευ τοῦ Πατρός οὐδέν ἐποίησεν», οὕτως οὔτε οἱ χριστιανοί πρέπει νά πράττουν κάτι «ἄνευ τοῦ ἐπισκόπου» οὔτε ὁ ἐπίσκοπος ἄνευ τοῦ Θεοῦ. Ὅσοι γὰρ Θεοῦ εἰσι καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗτοι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰσί (Ἐπιστ. Φιλαδ. 3,2). Μάλιστα προχωρεῖ ἀκόμη περισσότερο, ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος καί τονίζει ὅτι ἡ ὑπακοή στόν Ἐπίσκοπο εἶναι μία συγκατάθεση στό πάθος τοῦ Χριστοῦ. Γράφει: «Μή πλανᾶσθε, ἀδελφοὶ μου· εἴ τις σχίζοντι ἀκολουθεῖ, βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομεῖ· εἴ τις ἐν ἀλλοτρίᾳ γνώμῃ περιπατεῖ, οὗτος τῷ πάθει οὐ συγκατατίθεται, (ἐννοεῖ ἐδῶ τό πάθος τοῦ Χριστοῦ). (Ἐπιστ. Φιλαδ. 3,3).

Καί ἄλλα κείμενα τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἀναφέρουν μέ πολύ ἔντονο καί χαρακτηριστικό τόνο τήν ἔννοια αὐτή, τήν τόσο σπουδαία τῆς ἑνότητας τῆς Ἐκκλησίας: ἡ ἐπιστολή Βαρνάβα, ὁ «Ποιμήν» τοῦ Ἑρμᾶ, «Ἡ Διδαχή τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων», ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς κἄ. Ἰδιαίτερα ὁ ἅγιος Κυπριανός θεολογεῖ καί γράφει: «Ὁ μή τηρῶν τήν ἐκκλησιαστικήν ἑνότητα δέν τηρεῖ τόν νόμον τοῦ Θεοῦ, δέν τηρεῖ τήν πίστιν τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ, δέν κρατεῖ τήν ζωήν καί τήν σωτηρίαν» (De catholicae Ecclesiae unitate, Ἐπιστολή 66,8).

Καί οἱ ἄλλοι θεοφόροι ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διά πολλῶν συγγραμμάτων καί ὁμιλιῶν τους τόνισαν τήν σπουδαιότητα τῆς ἑνότητας. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ ρήση τοῦ Μεγάλου Βασιλείου στό ἀσκητικό του σύγγραμμα «Ὅροι κατά πλάτος»: «Πάντες, οἱ ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως προσληφθέντες, ἕν σῶμά ἐσμεν, κεφαλὴν ἔχοντες τὸν Χριστόν, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη» (Ὅροι κατά πλάτος, Ἐρωτ. 7, P.G. 31, 929).

*

Κατ’ ἀκολουθίαν, ἡ ὑπακοή στό Συνοδικό Πολίτευμα, οὐδέν ἔχει τό δουλικόν, οὐδέν τό ἐστερημένον τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας, ἀλλ’ ὑποτασσώμεθα μόνον γιά τόν ἀδιάρρηκτο πνευματικό δεσμό στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς μεῖζον ἀγαθόν. Καί ἡ ὑποταγή αὐτή εἶναι ἐλευθερία, ὡς ἡ ταπείνωση στήν ἐκκλησιαστική ζωή δουλεύει ὡς δύναμη. Καί βέβαια, ἡ θέση αὐτή φέρει πολλάκις ἀνεξίτηλα τά ἴχνη τῆς θείας ἐπιρρώσεως.

Δέν εἴμαστε ἐμεῖς «ἀπόστολοι» καλύτεροι ἤ μεγαλύτεροι ἤ ὑψηλότεροι τοῦ πέμψαντος, δηλαδή, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. «Οὐκ ἐστιν … ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐάν ποιῆτε αὐτά» (Ἰω. 13, 16-17).

Συνεπῶς, ἡ Ἐκκλησία ἐπ’ οὐδενί εἶναι δυνατόν νά διασπασθεῖ ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν καί ἀντιθέσεων. Οὐδείς ἐντός τῆς Ἐκκλησίας δικαιοῦται τήν διάσπαση τῆς ἑνότητας. Καί οὐδείς λειτουργεῖ ὡς ἀνεξάρτητος καί αὐθαίρετος. Εἴμεθα

κεκλημένοι σέ ἕνταξη καί ὑπακοή στά κελεύσματα τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία ἐκφράζεται διά τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Τήν ἑνότητα αὐτή τῆς πίστεως, τήν ἑνότητα τῆς Ἐκκλησίας καλούμεθα καί νά τήν ἐπιστηρίξουμε καί νά τήν προαγάγουμε, καθ' ὅτι μία τυγχάνει ἡ Ποίμνη ὑπό τόν Ἀρχιποίμενα Ἰησοῦν Χριστόν. Καθ' ὅτι: «Ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει» (Ματθ. 12,30), λέγει Κύριος.

Καί μάλιστα, ὅταν ἐλλείπει ἡ ἑνότητα, ἡ σύμπνοια καί ἡ ὁμοφροσύνη, τότε ἔρχεται καί κατακυριεύει ἡ σύγχυση τήν δῆθεν συμφωνία ἡ ὁποία δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρά κακή βουλή καί κακή συμφωνία. Ἡ ἐκκλησιαστική ἱστορία καί ἐμπειρία καταδεικνύει ὅτι μέ τήν ἀταξία καί μέ τήν ἐωσφορική αὐτάρκεια τίποτα δέν κατορθώνεται, ὡς ἔγινε καί μέ τόν πύργο τῆς Βαβέλ, μέ τούς ἀσεβεῖς ἐκείνους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι τελικά «ἐπαύσαντο οἰκοδομοῦντες τήν πόλιν καί τόν πύργον» (Γεν. ια', 8).

Πράγματι, ἡ διαίρεση, ἡ διχόνοια, τό σχίσμα τραυματίζουν τήν ἀγάπη καί τήν οἰκοδομή τοῦ σώματος, δηλαδή τήν Ἐκκλησία. Ἄλλωστε, τί εἶναι ἡ Ἐκκλησία; μαρτυρία ἀγάπης καί τά μέλη της, οἱ χριστιανοί, ἀναγνωρίζονται ὡς χριστιανοί, ὅταν ὑπάρχει ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη μεταξύ τους, κατά τόν τοῦ Ἰωάννου λόγο, ὅτι: «Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐάν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις» (Ἰω. 13,35). Ἔπειτα, ὁ «ἄρραφος» καί «ἄσχιστος» χιτώνας τοῦ Χριστοῦ (Ἰω. 19,23) αὐτό ἀκριβῶς δηλώνει, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι ὁ Μέγας Ἀρχιερεύς τῆς θυσιαστικῆς ἀγάπης τῆς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας Του. Γράφει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος; «Οὐδὲν χεῖρον φιλονεικίας καὶ μάχης καὶ τοῦ τὴν Ἐκκλησίαν διασπᾶν καὶ τὸν χιτῶνα, ὃν οὐκ ἐτόλμησαν οἱ λησταὶ διαρρῆξαι, τοῦτον εἰς πολλὰ κατατεμεῖν μέρη» (Κατά Ἰουδαίων, Λόγος Γ', ΕΠΕ 34, σελ. 162 ἑπ.). Καί προσθέτει: «Καταγέλαστοι γεγόναμεν (οἱ χριστιανοί) καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησιν, εἰς μυρία τῆς Ἐκκλησίας σχιζομένης» (P.G. 61, 623) καθ' ὅτι «Ἐκκλησία γὰρ γέγονεν, οὐχ ἵνα διῃρημένοι ὦμεν οἱ συνελθόντες, ἀλλ' ἵνα οἱ διῃρημένοι συνημμένοι· καὶ τοῦτο ἡ σύνοδος δείκνυσι» (P.G. 61, 228).

Μή λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀσέβεια, ἡ ἀπειθαρχία, ἡ αὐθαιρεσία πρός τίς ἀποφάσεις τοῦ Συνοδικοῦ Πολιτεύματος διαταράσσουν τήν εὐστάθεια τοῦ πλοίου τῆς Ἐκκλησίας καί καθίστανται οἱ ἀνυπάκουοι πρόξενοι διχασμοῦ καί διασπάσεως τῆς ἑνότητας. Ἔτσι διαμορφώνεται ἡ ἀρχή τῶν σχισμάτων. Ἀπό τήν ἀνυπακοή καί τήν αὐτοποίμανση ξεκινοῦν οἱ διαιρέσεις, οἱ φατρίες, τά σχίσματα καί περαιτέρω οἱ αἱρέσεις. Καί ἡ ἐκκλησιαστική ἱστορία γνωρίζει πολλά σχίσματα πῶς ξεκίνησαν καί ποῦ κατέληξαν. Γι’ αὐτό καί θεωροῦμε ὅτι εἶναι ἁμάρτημα ἡ ἀνυπακοή στίς ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐξ ἀντιθέτου, ὁ βιβλικός λόγος εἶναι σαφής: «Ἀκοὴ (=ὑπακοή) ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθήν» (Γ’ Βασιλ. ιε’,22).

Οὐδείς ἔχει τό ἀδόκιμο δικαίωμα νά περιφρονεῖ, νά ὑποτιμᾶ καί νά κατακρίνει τήν Ἐκκλησία ὅτι ἔχει ἐκπέσει τοῦ θείου προορισμοῦ της καί λαλεῖ «ὀθνεῖα», καθ’ ὅτι ἀείποτε ἡ Ἐκκλησία εἶναι «στῦλος καί ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας» (Α’ Τιμ. 3, 15) καί ἡ ἀποστολική ἐντολή εἶναι: «Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε˙ αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες˙ ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες˙ ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο» (Ἑβρ. ιγ’,17). Δηλ. «Πείθεσθε εἰς τούς πνευματικούς προϊσταμένους σας καί ὑποτάσσεσθε τελείως εἰς αὐτούς. Διότι αὐτοί ἀγρυπνοῦν διά τήν σωτηρίαν τῶν ψυχῶν σας, ἐπειδή θά δώσουν λόγον εἰς τόν Χριστόν δι’ αὐτάς. Ὑπακούετέ τους, διά νά ἐνθαρρύνωνται μέ τήν ὑπακοήν σας, ὥστε νά ἐκτελοῦν τό ἔργον αὐτό μέ χαράν καί ὄχι μέ στεναγμούς. Διότι τό νά στενάζουν ἐξ αἰτίας σας οἱ πνευματικοί προεστοί εἶναι ἀσύμφορον εἰς σᾶς, ἐπειδή ὁ Θεός θά σᾶς τιμωρήσῃ δι’ αὐτό» (Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τάς ἐπιστολάς τῆς Κ. Διαθήκης, τόμ. Γ’, Ἀθῆναι 1956, σελ. 208-209). Καί ὁ Ἱ. Χρυσόστομος, ἐν προκειμένῳ, ἑρμηνεύει: «Κακὸν μὲν ἡ ἀναρχία πανταχοῦ καὶ πολλῶν ὑπόθεσις συμφορῶν, καὶ ἀρχὴ ἀταξίας καί συγχύσεως μάλιστα δὲ ἐν Ἐκκλησίᾳ τοσοῦτον ἐπισφαλεστέρα ἐστίν, ὅσον καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς μεῖζον καὶ ὑψηλότερον» (Ὁμιλία ΛΔ’, ΕΠΕ 25, σελ. 370) καί προσθέτει, ἀπαντῶντας στό εὔλογο ἐρώτημα γιά ὕπαρξη κακοῦ ποιμένος σέ σχέση μέ τήν ὑπακοή: «Πῶς οὖν ὁ Παῦλός φησι˙ «πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καί ὑπείκετε»; Ἀνωτέρω εἰπών, «ὧν ἀναθεωροῦντες τήν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθαι τὴν πίστιν», τότε εἶπε, «πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε». Τί οὖν, φησίν, ὅταν πονηρός ᾖ, καὶ μὴ πειθώμεθα; Πονηρός, πῶς λέγεις; εἰ μὲν πίστεως ἕνεκεν, φεῦγε αὐτὸν καὶ παραίτησαι, μὴ μόνον ἄν ἄνθρωπος ᾖ, ἀλλὰ κἄν ἄγγελος ἐξ’ οὐρανοῦ κατιών˙ εἰ δὲ βίου ἕνεκεν, μὴ περιεργάζου» (ὅπ. παρ. σελ. 372). Καί βέβαια ἡ Ἐκκλησία θ’ ἀποφανθεῖ γιά τήν «ἀγρύπνια ἤ μή τοῦ πνεύματος» τοῦ ποιμένος, ἐάν αὐτός ἔχει γρηγοροῦσα καί νήφουσα καρδία, ὡς καί αὐτή, ὡς ποιμαίνουσα Ἐκκλησία, ἔχει ἀείποτε τήν ἐμπειρία καί γνωρίζει οἴκοθεν νά ἐπιφέρει τήν διόρθωση, ἄν χρειαστεῖ. Ἡ Ἐκκλησία δέν σπεύδει. Γνωρίζει νά περιμένει. Θέλει τήν ὡρίμανση. Τό γεώργιον τῆς Ἐκκλησίας περιμένει ἕως ὅτου φέρει καρπόν. Πίστωση χρόνου χορηγεῖ ὁ Θεός,

καθ’ ὅτι «ὁ χρόνος εἶναι ἰατρός» καί «αἱ δεύτεραι πως φροντίδες σοφώτεραι» (Εὐριπίδης).

Πάλιν, ὁ Ἱ. Χρυσόστομος θά γράψει κατ’ ἀναλογίαν: «Τί οὖν; φησί˙ πάντας ὁ Θεός χειροτονεῖ, καὶ τοὺς ἀναξίους; Πάντας μὲν ὁ Θεός οὐ χειροτονεῖ, διὰ πάντων δὲ αὐτὸς ἐνεργεῖ, εἰ καὶ αὐτοὶ εἶεν ἀνάξιοι, διὰ τὸ σωθῆναι τὸν λαόν. Εἰ γὰρ δι’ ὄνου καὶ διὰ Βαλαάμ, διὰ μιαροῦ ἀνθρώπου, τοῦ λαοῦ ἕνεκεν ἐλάλησε˙ πολλῷ μᾶλλον διὰ τοῦ ἱερέως» (ΕΠΕ, 23, σελ. 422). Γι’ αὐτό, καταλήγει στήν ἴδια συνάφεια ὁ ἱερός πατήρ, «ἀνάμενε τὸν κριτήν˙ μὴ προαρπάσῃς τοῦ Χριστοῦ τὴν τάξιν˙ ἐκείνου ταῦτά ἐστιν ἐξετάζειν» (ὅπ. παρ.). Καί ἰσχύει βέβαια ὁ βιβλικός λόγος, ἐν προκειμένῳ, γιά τόν κακό ποιμένα οἱουδήποτε βαθμοῦ, ὅτι θά ἔχει τιμωρία, ἤτοι: «δαρήσεται πολλάς» (Λουκ. ιβ’ 47) σύμφωνα καί μέ τό: «Ἰδού, συνετέλεσε Κύριος θυμόν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμόν ὀργῆς αὐτοῦ… ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν, ἀδικιῶν ἱερέων, τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον» (Θρ. Ἰερεμίου, δ’, 11, 13).

*

Ἀλλά ὑπάρχει καί ἕνα ἄλλο σημεῖο, τό ὁποῖο ὀφείλουμε ν’ ἀναφέρουμε, καθ’ ὅτι γεννᾶ δυσφορία καί δημιουργεῖ ἀνησυχία. Πρόκειται γιά τήν ἐμφάνιση ποικίλων ψευδοδιδασκαλιῶν καί ψευδοπροφητειῶν, αὐτόκλητων ἑρμηνευτῶν τῶν θείων Γραφῶν, κληρικῶν τε καί λαϊκῶν, στήν κοινωνία γενικότερα. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ὅμως ἔδωκε τήν συμβουλή: «Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δὲ εἰσι λύκοι ἅρπαγες» (Ματθ. 7, 15) καί «πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσι πολλούς» (Ματθ. 24, 11). Εἰδικότερα, τό θέμα αὐτό εἶναι πολύ σοβαρό, καθ’ ὅτι τό ὀρθόδοξο χριστιανικό πλήρωμα ἔχει ἀνάγκη προφυλάξεως ἀπό τούς ψευδοδιδασκάλους καί ψευδοπροφῆτες. Αὐτό ἐπιτυγχάνεται μέ τήν «διάκριση τῶν πνευμάτων», ὡς ἀναφέρει ὁ Ἀπ. Παῦλος, τονίζοντας «τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε˙ πάντα δέ δοκιμάζετε, τό καλόν κατέχετε˙ ἀπό παντός εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε» (Α’ Θεσσ. ε’, 19-22). Ἀκριβῶς «ἐπειδὴ δὲν εἶναι πᾶν τὸ ὡς πνεῦμα Θεοῦ ἐμφανιζόμενον γνήσιον, πάντα (τά πνεύματα) δοκιμάζετε» (Βλ. Γ. Γαλίτη, Ἑρμηνευτικά σελ. 569). Ἔπειτα καί ὁ ἱερός Εὐαγγελιστής Ἰωάννης θά γράψει: «Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοί ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τόν κόσμον» (Α’ Ἰω. 4, 1). Συνεπῶς, τυγχάνει ἀναγκαία ἡ «δοκιμή τῶν πνευμάτων» ἁγιογραφικῶς καί πατερικῶς.

Τό ἀπόλυτα δέ ἐγγυημένο τῆς αὐθεντικῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς διδασκαλίας δέν εἶναι ἡ πρόχειρη καί ἔμμονη προβολή μιᾶς προσωπικῆς ἄποψης ἤ ἡ φλυαρία ἤ ὁ φενακισμός λόγου ἤ ἡ διατύπωση γνώμης, κατά τήν παράδοση τῶν ἀνθρώπων «κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν» (Κολ. β’,8), ἀλλ’ ἡ ἄμεση

ἐξάρτηση ἀπό τόν ἀνόθευτο ἀπλανῆ λόγο τῆς Ἐκκλησίας. Ἐδῶ ἔγκειται ἀκριβῶς καί ἡ υἱοθέτηση τῆς γνωστῆς φράσης «ἑπόμενοι τοῖς ἁγίοις πατράσι». Ὡραιότατα, ὁ ἅγ. Γρηγόριος Νύσσης ὑπογραμμίζει: «Καὶ μοι μηδεὶς ὑποκρουέτω καὶ τὸ παρ' ἡμῶν δρομολογούμενον διὰ κατασκευῆς κυρωθῆναι, ἀρκεῖ γάρ εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ἡμετέρου λόγου τὸ πατρόθεν ἥκειν πρὸς ἡμᾶς τὴν παράδοσιν, οἷόν τινα κλῆρον δι' ἀκολουθίας ἐκ τῶν ἀποστόλων διά τῶν ἐφεξῆς ἁγίων παραπεμφθέντα» (Κατά Εὐνομίου, 3,2, ἔκδ. Jaeger, σελ. 84).

Ἡ ἀνωτέρω σπουδαία πατερική φράση «τό πατρόθεν ἥκειν πρός ἡμᾶς τήν παράδοσιν» στοιχεῖ ἐπακριβῶς μ' ὅσα διατυπώνονται στήν δ' συνεδρία τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἤτοι: «Ἡμεῖς δέ κατά πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν τά δόγματα καί πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἑνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ, μηδέν προστιθέντες, μηδέν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν˙ ἀλλά τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα˙ οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν καθώς αἱ ἅγιαι καί οἰκουμενικαί ἕξ Σύνοδοι ὥρισαν καί ἐβεβαίωσαν» (Ἰω. Καρμίρη, ὅπ. παρ. 242).

Ὡστόσο, ἡ Ἱ. Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ὀφείλει νά ἀπομονώσει αὐτούς τούς μή ὀρθῶς ἔχοντας περί τήν ὀρθόδοξη διδασκαλία ἤ καί «ναυαγήσαντας περί τήν πίστιν» καί νά διαφωτίσει σχετικά τό χριστεπώνυμο πλήρωμα καί νά τό ἀπομακρύνει, ὅσο γίνεται μακρύτερα ἀπό τό πάθος τῆς ἀγύμναστης ἀκοῆς, γιά νά μή ἐπιβαρύνεται μετά τῶν ψυχωλέθρων πλανῶν, ἀλλά, ἐν προκειμένῳ, ἡ ἄγνοια ἤ ἡ ἡμιμάθεια ἤ οἱ πολυειδεῖς καί πολυποίκιλες κενοφωνίες νά ἐξαλείφονται. Ἄλλωστε κατά τήν παύλειο προτροπή: «Πάντα εὐσχημόνως καί κατά τάξιν γινέσθω» (Α' Κορ. ιδ', 40). Καί ὁ Ἱ. Χρυσόστομος θά προτρέψει: «Φυλάττετε τήν ἐκκλησιαστικήν εὐταξίαν» (Εἰς τό Πᾶν ἁμάρτημα, P.G. 64, 472).

*

Ἄγρυπνος φύλακας τῶν θείων δογμάτων τῆς ἀμωμήτου πίστεως καί τῶν ἱερῶν παραδόσεων τυγχάνει ἡ Ἱ. Σύνοδος. Καί ἔχει ἱερό χρέος νά μή δέχεται τήν παραμικρή προσβολή καί βλάβη ὁποθενδήποτε γενομένη, ὥστε νά διατηροῦνται τά δομικά στοιχεῖα, ἡ ἐκκλησιαστική πειθαρχία καί ἡ ἑνότητά της.

Πρέπει νά ἐπικρατεῖ στήν Ἐκκλησία τό εὔτακτο, τό εὔκοσμο καί τό ἐναρμόνιο. Ὡς λέγει ὁ Ἱ. Χρυσόστομος: «Οὐδείς τῦφος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλά πολλή ἡ εὐταξία» (Εἰς τάς Πράξεις, Ὁμιλία ΛΓ', ΕΠΕ 16Α, σελ. 274). Ποιμένες καί ποιμαινόμενοι, τό αὐτό φρόνημα πρέπει νά ἔχουμε. Αὐτό τό «ἐμόν» πρέπει νά ἀντικατασταθεῖ μέ τό «ἡμῶν», μέ τό «ἐν Συνόδῳ». Τελικά τό «ὑπακούειν» στό Συνοδικό Πολίτευμα, τό θεωροῦμε, «ὡς ἀπαράβατον ὅρον τῆς Ἐπισκοπικῆς μας ταυτότητος καί συνειδήσεως, κἄν πρότερον ἤθελεν ἀντιλέγειν, κἄν ἀδικεῖσθαι». Τότε ἀκριβῶς, ὡς

γνήσιοι μαθητές ἀποτελοῦμε «ἕν ὅλον» συγκεντρούμενον περί τόν Θεάνθρωπον καί Διδάσκαλον καί Σωτῆρα Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Ἡ μέριμνα πρός τήρησιν τοῦ ἀνοθεύτου τῆς θείας τοῦ Κυρίου διδασκαλίας ἀλλά καί τῆς ὑψίστης ποιμαντικῆς ἀποστολῆς μας εἶναι ἐμπεπιστευμένη στήν ἐπισκοπική μας διακονία καί στήν «προϊσταμένη μας Ἀρχή», τήν Ἱ. Σύνοδο. Τό κάλλιστον τοῦτο Πολίτευμα τό ἐμπιστευόμεθα, καί αὐτό ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι τό πιστεύουμε, ὅτι φωτίζει «τούς συντελοῦντας εἰς ἀγαθόν», καθ’ ὅτι: «Ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τοῦ Κυρίου ἐσμέν» (Ρωμ. 14,8). Καί τοῦτο εἶναι τό μέγιστο ἀγαθό, τό ὁποῖο μόνο στή Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία ἔχουμε τήν δυναμική ὡς καρποφορία νά κατέχουμε.

Εἶναι φυσικό βέβαια νά ὑπάρχουν τραύματα, πληγές καί αἱμορραγίες ἐντός τῆς Ἐκκλησίας. Ἔχει προσφυῶς λεχθεῖ ὅτι ἡ ἐπίγειος Ἐκκλησία εἶναι «αἱμόφυρτος». Σ’ αὐτό τό γεγονός εὑρίσκεται ἡ γενεσιουργός αἰτία τῶν πολωτικῶν καί διαλεκτικῶν ἀντιθέσεων. Ὡστόσο, ἡ Ἐκκλησία γνωρίζει νά ἐπιχέει «ἔλαιον καί οἶνον» καί νά ἐπουλώνει πληγές. Γνωρίζει τί πρέπει καί πῶς πρέπει νά διορθώσει «ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον» (Ἑβρ. 12,13). Ἐνεργεῖ σοφά καί κατορθώνει νά πραγματοποιεῖ ἐναρμόνιση τῶν ἀντιθέτων, νά φέρει συνδυασμό τῆς ἀτομικότητας καί τῆς κοινωνικότητας, τοῦ φυσικοῦ καί τοῦ ὑπερφυσικοῦ, τῆς ζωῆς τῆς ἐγκοσμίου καί τῆς ζωῆς τῆς ἐπουρανίου, τοῦ τύπου καί τῆς οὐσίας, τῆς διδασκαλίας καί τοῦ βιώματος. Γνωρίζουμε ἄλλωστε ὅτι: «Τοῖς πᾶσι χρόνος καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγματι ὑπὸ τὸν οὐρανόν... Καιρός τοῦ σιγᾶν καὶ καιρὸς τοῦ λαλεῖν» (Ἐκκλησιαστής 3.1, 7). Ἡ βασιλική ὁδός τῆς μεγάλης ἀρετῆς τῆς διακρίσεως εὑρίσκεται, ἐν προκειμένῳ, ἐνώπιόν μας. Ἀναλόγως τῶν ἀνθρώπων, τῶν καταστάσεων, τῶν περιπτώσεων, τῶν περιστάσεων θά ἀποφανθοῦμε καί θά πράξουμε. Στήν ἐκκλησία ὑπάρχει μία ἱεραρχική τάξη στήν κορυφή τῆς ὁποίας βρίσκεται ὡς Κεφαλή, ὁ Χριστός καί ὁ καθένας εἶναι στή θέση του, στήν διακονία καί ἀποστολή του καί ἐπιπλέον σύμπασα ἡ Ἱεραρχία καί ἕκαστος ἐξ’ ἡμῶν γνωρίζει ἐπισταμένως τήν ἱερή ὑψηλή καί εὐθυνοφόρο ποιμαντορία, τήν ὁποία ὁ Ἴδιος ὁ Κύριος, ὁ Ἀρχιποίμην τῆς Ἐκκλησίας, ἀνέθεσε. Γράφει ἐν προκειμένῳ ὁ λόγιος καί κανονολόγος ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος (†1989): «Ὡς εὐπειθές τέκνον τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀφείλω νά ἔπωμαι τῇ διδασκαλίᾳ αὐτῆς καί νά μή ἀμφισβητῶ ἤ πολλῷ μᾶλλον, νά ἐπικρίνω ὅ,τι Ἐκείνη «ὑπό Πνεύματος Ἁγίου φερομένη, ἐπεκρότησε καί ἐνηγκαλίσθη... (καθ’ ὅτι) δέν εἴμεθα ἡμεῖς θεολογικώτατοι καί σοφώτεροι τῆς Ἐκκλησίας» (Ἄρθρο στή Κεντρική Ἱστοσελίδα τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τοῦ Μοναχικοῦ βίου). Τό πηδάλιον τῆς «νοητῆς νηός» τῆς Ἐκκλησίας, τό κρατᾶ ἡ Ἱερά Σύνοδος. Καρπός δέ τῆς θεαρέστου ὑπακοῆς στό Συνοδικό Πολίτευμα δέν εἶναι μόνον ἡ διασφάλιση τῆς ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί ἡ εἰρήνη. Ὁ δέ Ἀπ. Παῦλος θά τονίσει ὅτι: «Τὰ τῆς εἰρήνης

διώκομεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους» (Ρωμ. 14,19). Ἄλλωστε κεφάλαιο τῶν «εὖ φρονούντων ἡ εἰρήνη ἐστί». Ὁ δέ Ἰ. Χρυσόστομος θά ὑπογραμμίσει ὅτι: «Οὐδέν γάρ οὕτως ἀσθένειαν ἐργάζεσθαι πέφυκεν, ὡς φιλονεικία καί ἔρις˙ ὥσπερ οὐδὲν οὕτως ἰσχὺν καὶ δύναμιν, ὡς ἀγάπη καί ὁμόνοια» (Εἰς τό Κατά Ἰουδαίων, Λόγος Γ’, ὅπ. παρ. σελ. 162).

Ἡ ἑνότητα, ἡ εἰρήνη καί ὁμόνοια στήν πίστη, στό ἦθος, στό βίο μας πρέπει νά εἶναι ἡ βάση τῆς δόξας τῆς Ἐκκλησίας. Καί αὐτό ὅλοι θέλουμε. Κατ’ ἀναλογίαν, ὁ βιβλικός λόγος: «Λάλει (Κύριε) ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλος σου» (Α’ Βασιλ. γ’,10) ἀφορᾶ ποιμαινόμενους καί ποιμένες. Δέν εἶναι μόνον γιά τό «παιδάριον» Σαμουήλ, ἀλλά γιά ὅλους, καθ’ ὅτι πέραν τοῦ «παιδαρίου», «δοῦλοι ἀχρεῖοί ἐσμεν» (Λουκ. ιζ’ 10) Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν.

Μακαριώτατε καί

Σεβαστοί μου

Πατέρες καί ἀδελφοί,

Ὡς εἶναι γνωστόν, ζοῦμε σέ μία ἐποχή πνευματικῆς παρακμῆς. Εἴμεθα μάρτυρες, μιᾶς ἐποχῆς σύγχυσης καί ἀσύνετης ἀδολεσχίας, παραβατικῶν συμπεριφορῶν ἀνομίας, τῆς θύραθεν καί τῆς χριστιανικῆς, μιᾶς πράγματι ἐποχῆς ἰσχυρῶν ἀμφισβητήσεων καί ραγδαίων ἀλλαγῶν σέ ὅλους τούς τομεῖς. Δέν προλαβαίνουμε τά γεγονότα σέ παγκόσμιο ἀλλά καί ἐθνικό ἐπίπεδο καί ὅταν τά πληροφορούμεθα μένουμε ἐνεοί. Καί ἀκριβῶς, διαπιστώνουμε μία προσπάθεια νά ἐπικρατήσει ἡ παγκοσμιοποίηση, ὁ ἐξορθολογισμός καί ἡ μετανεωτερικότητα. Νέες νοοτροπίες καί ἤθη, νέα ἀρχέτυπα, νέο λεξιλόγιο. Ἡ κοινωνία μας πλέον συνεχῶς δηλητηριάζεται ἀπό μηδενιστικές ἀντιλήψεις, ἀπό ἀντιεκκλησιαστικό πνεῦμα καί προχωρεῖ ἐρήμην τοῦ Θεοῦ σέ μία ἐντελῶς κοσμική ἀνθρωπολογία σέ μία τελικά ἀπανθρωπία. Καί εἰδικότερα, αὐτή ἡ κατάσταση συνιστᾶ μία πρόκληση, ἕνα ἐξαναγκασμό τῶν χριστιανῶν νά παύσουν νά είναι χριστιανοί ἤ νά γίνουν πραγματικά χριστιανοί.

Κατά συνέπειαν, ναυαγοῦμε σέ μία θάλασσα ἀσέβειας καί ζοῦμε σ’ ἕνα ἀπαράκλητο κόσμο. Καί τοῦτο, διότι ἀπουσιάζει ὁ Παράκλητος. Ἀπουσιάζει τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἀπό τήν ζωή τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καί στήν ψυχή του, τελικῶς, κυριαρχεῖ ἡ πνευματική κρίση. Καθίστανται κατ’ αὐτόν τόν τρόπο οἱ σύγχρονοι ἄνθρωποι «υἱοί ἀπωλείας» μέ ἔντονη τήν ψυχική ἐρήμωση καί τό ἐσωτερικό κενό, μέ ἀθέμιτους συμβιβασμούς καί μέ δουλικά καί ψυχολογικά συμπλέγματα.

Ὡστόσο, σ’ αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἐποχή, εἴμεθα «κεκλημένοι» νά φανερώσουμε τήν ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Νά θέσουμε τό «φῶς ἐπί τήν λυχνίαν». Νά γίνουμε μάρτυρες

τῆς ὀρθῆς πίστεως σέ μία εὐρύτερη μετα-χριστιανική κοινωνία στό καθόλου εὐρωπαϊκό καί παγκόσμιο γίγνεσθαι. Γι' αὐτό καί ὀφείλουμε, ὡς Σύνοδος, νά εἴμεθα συγκυρηναῖοι, συναντιλήπτορες καί φιλάδελφοι, ἑνωμένοι «συναγωνισταί ἔργῳ τε καί λόγῳ». Καί βεβαίως, ἔχουμε ἱερότατο χρέος ν' ἀποφεύγουμε κάθε τι, τό ὁποῖο μπορεῖ νά βλάψει τήν Ἐκκλησία καί νά φέρει τό σκάνδαλο γιά τό ὁποῖο μίλησε ὁ Αἰώνιος Διδάσκαλος καί τό διατύπωσε: «Οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται» (Ματθ. 18,7). Καί ὅταν ὁ Κύριος ἀπευθύνει αὐτό τό «οὐαί» εἶναι φοβερό, γιατί «φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος» (Ἑβρ. 10,31).

Ἔπειτα, οἱ λόγοι τοῦ χρυσορρήμονος Ἰωάννου, τοῦ σοφοῦ τούτου καί θεοφόρου πατρός τῆς Ἐκκλησίας, στήν περίφημη ὁμιλία του «Ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὑρεθείς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη...» κατ' ἀναλογίαν, ἠχοῦν μ' ἀπόλυτη προτεραιότητα καί στούς καιρούς μας. Οἱ χρυσοστομικοί λόγοι: «Μένε εἰς Ἐκκλησίαν καί οὐ προδίδοσαι ἀπό τῆς Ἐκκλησίας» καί «Μή ἀπέχου Ἐκκλησίας˙ Ἡ ἐλπίς σου ἡ Ἐκκλησία, ἡ σωτηρία σου ἡ Ἐκκλησία, ἡ καταφυγή σου ἡ Ἐκκλησία. Τοῦ οὐρανοῦ ὑψηλοτέρα ἐστί, τῆς γῆς πλατυτέρα ἐστίν» (P.G., 52, στ. 397 ἑπ.) εἶναι διατυπώσεις καί ἀποδείξεις τῆς μακραίωνης ἱστορίας καί παράδοσης τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἤτοι λόγοι καθοριστικοί σωτήριοι.

Ἐπί πλέον, διαπιστώνουμε καθημερινά, ὅτι στήν κοινωνία μας, στό δημόσιο βίο, μέγιστον θέμα τυγχάνει τό ἀθεολόγητο τῆς γνώσεως, τό ἀβασάνιστο τῆς γνώμης καί τό ὑπερβολικό τῆς πράξεως.

Ὡστόσο, γνωρίζουμε καλῶς, ὅτι ὁ ἑλληνικός λαός, μπορεῖ ἐνίοτε ν’ ἀκολουθεῖ κακές συνήθειες, ἕνεκεν τῆς μή ἐπαρκοῦς θρησκευτικῆς του παιδείας, ἀλλά στό βάθος τοῦ εἶναι του, εἶναι εὐγενής, φιλότιμος, εὐσεβής, πιστός καί ἀγαπᾶ τήν Ἐκκλησία καί ἐνδιαφέρεται γι’ αὐτή. Οἱ κατά καιρούς διατυπώσεις ἀσεβῶν ἐκφράσεων, ἄδικων καί συκοφαντικῶν ἐνεργειῶν δέν ἀπηχοῦν τό σύνολον τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ἀκριβῶς διότι ὁ λαός μας αἰσθάνεται, τελικά, τήν ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὡς πνευματικό καταφύγιο. Τοῦτο βέβαια ἀπό τήν ἄλλη ὄψη δέν σημαίνει ὅτι ἡ ἀνομία καί ἡ ἁμαρτία δέν ὑπεισέρχονται καί σ’ αὐτόν τοῦτο τόν ἱερό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας. Τά ἀσθενοῦντα μέλη της, ὡς καί «τά ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου», ἡ σαγήνη μέ τά σαπρά καί οἱ Γραμματεῖς καί Φαρισαῖοι, πάντοτε ὑπῆρχαν καί θά ὑπάρχουν. Ἐν προκειμένῳ τά λόγια τοῦ Ἀπ. Παύλου εἶναι ἐπίκαιρα: «Θύρα γὰρ μοι ἀνέῳγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής καὶ ἀντικείμενοι πολλοί» (Α’ Κορ. 16,9). Ἔτσι τό μέγα ζήτημα κάθε φορά, τό ὁποῖο χρειάζεται τήν δέουσα προσοχή, εἶναι ἡ μή αὐτονόμηση ἀπό τήν Ἄμπελο καί ἡ μή ἀπομάκρυνση ἀπό τήν Ἐκκλησία, μέ ἀφορμή τήν ὕπαρξη τῶν ἀνθρωπίνων λαθῶν καί ἀσφαλῶς καί οἱ ὅποιες ἐσφαλμένες ἐνέργειες, ὅπως καταδεικνύεται ἐν τέλει, δέν εἶναι καρπός κακῆς προθέσεως ἤ εὐτελοῦς ἰδιοτέλειας.

Διά τοῦτο, «νήφωμεν» καί «γρηγορῶμεν» κατά τήν Γραφήν.

Ὁ προφητικός λόγος, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἐξόχως ἐπίκαιρος.

Ἀπό τό ἕνα μέρος, ἔρχεται ὁ Ἱερεμίας καί λέγει: «Ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνα μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν τὴν μερίδα τὴν ἐπιθυμητὴν μου εἰς ἔρημον ἄβατον...» (Ἱερ. ιβ’,10) καί ἀπό τό ἄλλο, ὁ μεγαλοφωνότατος προφήτης Ἡσαΐας λέγει: «Ἰδοὺ Κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην καὶ ἐρημώσει αὐτὴν καὶ ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ... φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ... πτωχοὶ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν τῇ γῇ καὶ καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι... καὶ πέπαυται εὐφροσύνη... καθ’ ὅτι ἡ γῆ ἠνόμησε διά τούς κατοικοῦντας αὐτὴν διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον καὶ ἤλλαξαν τὰ προστάγματα» (Ἡσ. κδ’, 1-8).

Ὡστόσο, καί οἱ δύο προφῆτες ἵστανται ἐλπιδοφόροι καί στηρικτικοί ὑπογραμμίζοντας μέ ἐξαιρετική ἐμφαντικότητα: «Ἐλπὶς τῷ εὐσεβεῖ... παρακαλεῖτε παρακαλεῖτε τὸν λαὸν μου, ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἰερουσαλήμ... ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν... ἐπ’ ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών˙ ὕψωσον ἐν ἰσχύ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἰερουσαλήμ˙ ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε...» (Ἡσ. κδ’, 16 καί μ’, 1-9). Καί ὁ ἕτερος μεταδίδει καί σέ μᾶς τήν φωνή πού ἀκούει: «Ἰδοὺ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου˙ ἰδοὺ καθέστηκά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ

βασιλείας ἐκριζοῦν καὶ κατασκάπτειν καὶ ἀπολύειν καὶ ἀνοικοδομεῖν καί καταφυτεύειν» (Ἰερ. α’, 9-10).

Τά παραπάνω βιβλικά χωρία θέτουν ἴσως σέ κατάσταση προβληματισμοῦ καί τά οἰκεῖα. Εἶναι προφητικοί λόγοι καί ὡς ἐκ τούτου ἔχουν τήν ἀξία τους.

Δέν μένει παρά ν’ ἀναθέτουμε καί τά πλέον δυσεπίλυτα προβλήματα στάς πανσθενουργούς χεῖρας τοῦ Κυρίου καί Θεοῦ ἡμῶν, καθ’ ὅτι Αὐτός Οὗτος, τυγχάνει ὁ Κυβερνήτης τῆς «νοητῆς νηός» τῆς Ἐκκλησίας.

*

Συνοψίζοντας, πιστεύουμε, ὅτι τό Συνοδικόν Πολίτευμα εἶναι οὐσία καί θεσμός τῆς Ἐκκλησίας ὑψίστης ἀξίας, τήν ὁποία λαμβάνει ἐκ τῆς παρουσίας, δράσεως καί καθοδηγήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔχει δέ ἐξαιρετική σημασία γιά τήν ἀποστολή, προαγωγή καί δόξα τῆς μητρός ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἡ δέ ὑπακοή σ’ αὐτό τό Πολίτευμα καθίσταται ἀναμφισβήτητα ἀναγκαία, χάριν τῆς ἀρραγοῦς ἑνότητος, τῆς εἰρήνης καί τῆς ὁμόνοιας τοῦ χριστιανικοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος (Βλ. καί 34ο Ἀποστ. Κανόνα). Γι’ αὐτό εὐχή καί προσευχή πάντοτε παραμένει καί ἐκπέμπεται «ἐν ἑνί στόματι καί μιᾷ καρδίᾳ»: «Στερέωσον, Κύριε, τήν Ἐκκλησία Σου, ἥν ἐκτήσω τῷ Τιμίῳ Σου αἵματι»._

*

Κατόπιν δέ τῶν ἀνωτέρω, εὐλαβῶς θέτω ὑπό τήν κρίσιν τῆς σεπτῆς Ἱεραρχίας καί πέντε προτάσεις μου, τάς κάτωθι:

1ον. Νά συνταχθεῖ καί ἀποσταλεῖ, ὅπου δεῖ, Εἰδική Συνοδική Ἐγκύκλιος τῆς ΙΣΙ περί τῆς ἀξίας, ἰσχύος καί πιστῆς ὑπακοῆς στίς ἀποφάσεις τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας ὑπό πάντων, κλήρου καί λαοῦ.

2ον. Νά θεωρηθεῖ λῆξαν τό ἐγερθέν γνωστόν ζήτημα τῶν δύο ἀδελφῶν Ἱεραρχῶν καί νά τεθεῖ στό ἀρχεῖον γιά τό μεῖζον ὄφελος καί συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας.

3ον. Νά τυγχάνουν τῆς ἁρμοδιότητος τῆς ΙΣΙ καί ὄχι τῆς ΔΙΣ καί μέ βάση τήν ὅλη κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, μείζονος σημασίας θέματα.

4ον. Νά ἐξαρθεῖ καί τονισθεῖ δεόντως τό κῦρος τῆς Ι.Σ. πρός τήν Πολιτεία καί εἰδικότερα νά καταστεῖ σαφές ὅτι ἐνέργεια ἀπορρέουσα ἐκ τῶν κρατικῶν ὀργάνων, πού ἔχει σχέση μέ ἐκκλησιαστικά θέματα, δέον ὅπως τυγχάνει προηγουμένως τῆς ἐγγράφου συνεργασίας μετά τῆς Ἱ. Συνόδου, ἄλλως νά θεωρεῖται ἄκυρος ἤ ἀκυρώσιμος στά πλαίσια τῶν διακριτῶν ρόλων Ἐκκλησίας καί Πολιτείας.

5ον. Γιά τήν θέση, τό λειτούργημα καί τό κῦρος τοῦ Ἀρχιερέως τῆς Ἐκκλησίας δέον ὅπως ἀποσταλεῖ ὑπηρεσιακό συνοδικό ἔγγραφο πρός τό Ὑπουργεῖο Δικαιοσύνης περί ἐπαναφορᾶς τῆς διατάξης τῆς ἰδιάζουσας δωσιδικίας τῶν Ἀρχιερέων, ὡς ἴσχυε βάσει τῶν ἄρθρων 111§7 καί 112§2 τοῦ Κώδικα Ποινικῆς Δικονομίας, ἀναφορικά μέ τήν ἐκδίκαση τῶν ποινικῶν ὑποθέσεων (πλημμελημάτων καί πταισμάτων) Ἀρχιερέων στό ἁρμόδιο Ἐφετεῖο ἤ Πλημμελειοδικεῖο ἀντίστοιχα. Ὡς εἶναι γνωστόν, ἡ ὡς ἄνω διάταξη καταργήθηκε μέ τόν Ν. 4620/2019.

6ον. Νά τύχουν κωδικοποιήσεως οἱ ἀποφάσεις τῆς ΙΣΙ καί τῆς ΔΙΣ σχετικῶς μέ τελετουργικά καί ποιμαντικά θέματα γιά τήν ἀκρίβεια, εὐταξία καί τό ἐνιαῖον τῆς ὅλης ἐκκλησιαστικῆς διακονίας.

Ταῦτα πάντα, καταθέτω στό Σεπτόν Σῶμα τῆς Ἱεραρχίας καί παρακαλῶ ταπεινῶς καί ὅλως εὐσεβάστως γιά τά κατ’ Αὐτό ἁρμοδίως καί ὡς δεῖ. Θερμῶς δέ εὐχαριστῶ γιά τήν ὅλη ὑπομονή σας, τῆς ἀκροάσεως τῆς παρούσης εἰσηγήσεώς μου._

[1]Εἰσήγηση στήν Τακτική Σύνοδο τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα,